ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,649 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ՄԱՅԻՍ 30 — 12 ՅՈՒՆԻՍ — 8 ՌԷՊԻ ՈՒԼ ԱԽ՛՛, 1323 — 30 ՄԱՅԸՍ 1321 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ارمنيجه يومى و سياسى غزته، صاحب امتيازى و مدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده ۲۳-۲۵ نومروده
دائره مخصوصه‌ده در

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

Անկախ Կարծիքներ

ԹԻՉ ՄԸ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆ. — ՄԵՐ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՍԿԶԲԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ. — ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՎԱԽՃԱՆԸ. — ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ՄԵԾ ՆԱՒԱՄԱՐՏԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ.

Բ.

Ջերկարելու համար յիշենք նաև միայն Ակտիոնի նաւամարտը դարձեալ հռոմէական պատմութենէն, որ տեղի ունեցաւ Քրիստոսէ 31 տարի առաջ Օկտաւիոսի և Անտոնիոսի միջև, ի ներկայութեան հռչակաւոր Կղէոպատրա Թագուհւոյն Եգիպտոսի, որ խօսեցեալն ու սիրեցեալն էր Անտոնիոսի: Անտոնիոս 500 նաւ ունէր իր տրամադրութեանը տակ, մինչ Օկտաւիանոսի նաւերն հազիւ անոր կիսուն չափ էին: Ակտիոնի հրուանդանը, ուր համանուն քաղաքը կառուցեալ էր Յունաստանի արեւմտակողմը, Արթայի ծոցին բերանը կ'իյնայ: Ծովն ալեկոծեալ ըլլալով, երկու նաւատորմիղները չկրցան իրար մօտենալ, և չորս օր սպասեցին որ փոթորիկը դադրի: Թէև թուոց առաւելութիւն ունէր Անտոնիոս, բայց իր նաւերը ծանրաշարժ էին, թիավարներն ալ անփորձ, և հոս ալ ճարպիկութիւնն ու խելքը թիւին պակասը լեցուցին, ինչպէս շատ անգամ կ'պատահի: Օկտաւիանոսի թեթև նաւերը թշնամւոյն չորս դին շուտ շուտ դառնալով, բռնկած նետեր և ածուխով ու ձիւթով լեցուն ամաններ (*) կ'նետէին, որ կ'հրդեհէին զանոնք: Բայց Անտոնիոսի պարտութեան գլխաւոր պատճառ եղաւ հռչակաւոր Կղէոպատրայի վատութիւնը, որ նաւամարտին տաք ատենը նաւերուն հրդեհելը տեսնելով, վախցաւ և դասալիք եղաւ, հեռացաւ կռուոյ վայրէն, իրեն հետ տանելով 60 եգիպտական նաւերն ալ: Անտոնիոս ամէն բան մոռցած, իր նաւէն անոր հետապնդեցաւ: Օկտաւիանոս ժամանակին զայս իմանալով, ամէն կողմ լուրը տարածեց որով Անտոնիոսի ամբողջ տորմիղն անգլուխ մնացած և շփոթած՝ յուսահատաբար անձնատուր եղաւ: Այս ամօթալի պարտութեան քաղաքական արդիւնքն եղաւ Եգիպտոսի նուաճումն հռոմէական իշխանութեան ներքև և Անտոնիոսի, ու Կղէոպատրայի ալ մահը:

Միջին Դարուն անցնելով, այդ շրջանին առաջին կիսուն մէջ, նաւային շինութիւնն և ծովային ռազմավարութիւնն ոչ է յառաջադիմութիւն կամ փոփոխութիւն կրած չըլլալուն՝ մինչև կողմնացոյցին գիւտը կամ կատարելագործութիւնը, քաղաքական մեծամեծ դէպքերն աւելի ցամաքի վրայ վճռուած են քան թէ ծովու վրայ և յիշատակելի նաւամարտեր ալ չկան: Հիւսիսային ազգեր, ինչպէս Նորմանդացիք և Անգլօ—Սաքսոնք Ատլանտեանի և Պալթիկի վրայ և Ռուսք Սև Ծովու մէջ մանր նաւերու կամ նաւակներու միջոցաւ կ'ընեն իրենց արշաւանքները կամ ծովասպատակութիւններն Անգլիոյ ծովեզերաց կամ Բիւզանդեան Տէրութեան վրայ: Գուլիէլմոս աշխարհակալ 100,000 հոգի Ֆրանսայէն Անգլիա փոխադրելու համար 3,000 նաւէ բաղկացեալ տորմիղ մը կ'գործածէ (1066), անկէ մէկ երկու դար առաջ Ռուսք 10,000 նաւակով, որոց մէջ Յական հոգի կային, Սև Ծովէն անցնելով Բիւզանդեան Տէրութեան վրայ կ'արշաւեն Լևոն Իմաստասէրին օրով: Առաջին յաջողութենէն քաջալերուած՝ Ժ. Դարուն նորէն կ'արշաւեն 10,000 նաւակով, և անոնց իւրաքանչիւրին մէջ 40ական հոգի դրած (թէև 400,000ի գումարն յոյնական մեծկակ չափազանցութիւն կ'երևի): Բայց այս անգամ Թէոփանէս Պատրիկը Վոսփորի մօտ չարաչար կ'յաղթէ անոնց նաւամարտի մէջ յունական կրակ ածելով վրանին, անանկ որ արշաւողաց հազիւ մէկ չորրորդը Քիէվ կրնայ վերադառնալ:

Միջերկրականի մէջ այդ շրջաններուն Սարակինոսք են որ կ'տիրեն գլխաւորապէս ծովու վրայ, և ծովասպատակութեամբ կ'մրցին Նորմանտացւոց դէմ Իտալիոյ և Սիկիլիոյ եզերքներն և Լատին ասպետական կարգերուն հետ արևելեան Միջերկրականի մէջ:

ՄԻՋԻՆ ԴԱՐՈՒՆ վերջին շրջանին մէջն է որ նաւային ռազմագիտութիւնն և նաւաշինութիւնը կ'սկսին քիչ շատ յառաջդիմել: Գաղղիացիք և Անգլիացիք 100ամեայ պատերազմին ատեն մեծկակ ցռկանաւեր կ'սկսին գործածել յառաջակողմն և խելաց կողմը բարձրաւանդակներով, նոյնպէս Անտալուզք, Ճէնովացիք և Վենետիկցիք և աւելի վերջերն ալ Բորթուկալցիք նաւային արհեստին մեծ զարկ կուտան և կ'տիրեն ծովերուն:

Միջին Դարու հազուադէպ պատմական ծովամարտերէն յիշենք Էքլիւզի նաւամարտը, որ տեղի ունեցաւ Անգլիացւոց և Գաղղիացւոց միջև՝ Հոլանտայի եզերաց մօտ 1340ին, և որուն Անգլիացիք Ֆիլ-Սէ-Իլէ նաւամարտ կ'ըսեն: Էտուարտ Գ. փառաւորապէս յաղթեց Գաղղիացւոց, առաջին անգամ ծովային գերիշխանութիւնը կորզելով Մանշի և Հիւսիսային ծովուն վրայ: Ըստ Անգլիացւոց աւանդութեան, 30 հազար Գաղղիացիք սպաննուեցան կամ խեղդուեցան այդ նաւամարտին մէջ, յորում Գաղղիացւոց տորմիղը մասամբ բաղկացած էր քասթիլիական և ճենովական վարձկան նաւերէ: Ո՛վ գիտէ է թէ հին ատեն շատ մարդու կորուստ չէր ըլլար նաւային պատերազմներուն մէջ: Միջերկրականի կողմերն յիշատակելի են ԺԴ. դարէն ասդին Ճենովացւոց և Վենետիկցւոց պատերազմները: Ասոնցմէ առաջինները որ արդէն Փիզացւոց ծովային զօրութիւնն յաղթած էին ջնջել, Վենետիկցւոց ալ յաղթեցին սկիզբները (1355), և ատկէ քաջալերուելով, Պետրոս Տորիա ծովակալը փառաւոր նաւատորմիղով մը գնաց Վենետիկը զարնելու (1378), բայց վերջ ի վերջոյ յաղթուեցաւ և բոլոր նաւերը գերի բռնուեցան: Այս նաւամարտին հետևանքն եղաւ Վենետիկցւոց ծովային բացարձակ գերակշռութիւնը Միջերկրականէն մինչև Սև ծով:

ՆՈՐ ԴԱՐՈՒ շրջանին սկիզբները վառօդը գործածութեան սկսելով, ինչպէս ցամաքային, նոյնպէս ծովային ռազմագիտութիւնը կ'սկսի կամաց կամաց փոխուիլ: Արաբացիք գտած էին զայն աւելի առաջները, բայց շատ յամր եղաւ անոր կատարելագործութիւնն և ազդու կիրառութիւնը: Մինչև ԺԷ. դար թնդանօթներէն շատը ռումբի տեղ քար կ'նետէին և շատ քիչ տեղ կ'երթային. աւելի աղմուկ կ'պատճառէին քան վնաս: Բայց հետզհետէ կատարելագործուելով այնպէս եղաւ որ այլ ևս նաւատորմիղներուն կող կողի պատերազմիլը, նաւատեսակ մէկ նաւէն միւսը խուժելով զիրար ջարդելը շատ հազուադէպ եղաւ և մեր օրերն ալ գրեթէ մոռցուած է abordageը: Կողմնացոյցին կատարելագործումն և անոր շնորհիւ Ամերիկայի գիւտն ալ պատճառ են որ հին ատենէն աւելի մեծ նաւեր սկսան շինուիլ, մէկէ աւելի կայմերով և առագաստակալներով և տորմիղներու շինութիւնը, ինչպէս անոնց կորուստը, շատ աւելի սկսաւ նշանակալից ըլլալ պետութեանց: Լաւնշանաւորութիւնը անձնական ուժէն աւելի դեր սկսաւ կատարել: Նոր պատմութեան սկզբնական շրջանին, որ Պոլսոյ յաղթական առմամբ կ'սկսի, պատերազմական նաւերը տակաւին թիակներով կ'շարժին գլխաւորաբար և իրենց զօրութիւնն անոնց թիոց կարգերովը կ'որոշուի: Այսպէս Պոլիսը պաշարող Օսմանեան տորմիղը 420 նաւէ կը բաղկանար մեծ ու պզտիկ, որոց 184 մեծերն երեք կարգ թիերով կ'շարժէին և 28ն ալ երկու կարգ թիերով, բայց վերջապէս ահագին մավունաներ կամ մեծ [illegible] ներ էին, ինչպէս այժմ երբեմն կ'տեսնենք որ Սև ծովէն փայտ կամ ատաղձ բեռցած կուգան և Ոսկեղջիւրի կողմը կ'կենան, մինչ նոր դարուն վերջին շրջանին այսինքն 4—500 տարի վերջն երեքկարգեան թնդանօթներով զինեալ նաւերը (իւչ անպարլը), որոց մէկ երկու նմոյշը տակաւին պահուած են և կ'մնան Գասըմ փաշայի Արքունի նաւարանին բացը, հսկաներ են անոնց քով զորս կարելի պիտի չըլլար այնքան դիւրութեամբ ցամաքին վրայէն փոխադրել, չըսելու համար անհնարին այն ժամանակի մեքենագիտութեան յետնեալ վիճակին մէջ — մինչև ներքին նաւահանգիստը, ինչպէս ըրաւ Աշխարհակալը: Շատ դժուար պատիժ էր այդ ժամանակը թիապարտութիւնը, զի այդ ահագին թիակները շարժելը տաժանելի բան էր և մեծ ուժի կարօտ, զոր պատժապարտք հարկադրուած էին կատարել փոխն ի փոխ:

Քանի՛ նաւերը—որ ինչպէս գիտէք, նոյն ժամանակէն մինչև մեր օրերը փայտէ էին—հսկայ համեմատութիւններ կ'առնէին և առագաստներն ալ անոր համեմատ ծաւալ, հրդեհի վտանգն ալ անոր համեմատ աւելցաւ ծովային պատերազմներու մէջ: Փայտաշէն նաւերն իրար զարնուելէ, ռումբերով ծակուելէ այնքան չէին ընկղմեր որքան արդի զրահաւորները, և դիւրին է զանոնք դարմանել, բայց մինչ արդի զրահաւորք կրակի կ'դիմանան և առագաստ չունին, անոնք ամբողջ այրելի նիւթէ կ'բաղկանային: ԺԸ. դարուն վերջերն յունական հուրին տեղ, որուն շինութեան եղանակը մոռցուած էր, հրձիգ (brulot) ըսուած սրընթաց նաւակներն հնարուեցան որք արդի թորփիլանաւերու նման ճարպիկ նաւակներու շնորհիւ մեծ նաւատորմիղներու վրայ խոյանալով և անոնց կողին փակելով կ'բռնկցնէին զանոնք: Հրդեհը ճարակելով նաւէ նաւ ամբողջ նաւատորմիղն ալ այրելով կը փճանար, ինչպէս եղաւ 1770ին Անգլիացւոյ մը հնարքովը:

Նոր պատմութեան դարաշրջանին մէջ ծովային պատերազմները բազմաթիւ են, Ատլանտեանի կողմերը Անգլիացւոց և Հոլանտացւոց մէջ, Անգլիացւոց և Գաղղիացւոց մէջ, Անգլիացւոց և Սպանիացւոց մէջ որոց ամէնուն վերջնական հետևանքը եղաւ Անգլիացւոց ծովային գերիշխանութեան հաստատումն աշխարհի ամէն կողմը:

Միջերկրականի մէջ և մինչև Սև և Ազախու ծովերը ծովային գերակշռութիւնն պահուած էր Վենետիկցւոց ձեռքը, երբ Բիւզանդիոն իր դռները կ'բանար մեծ Աշխարհակալին առջև: Բայց Օսմանեանք՝ այդ սքանչելի ներքին նաւահանգստին նաւայինութեան համար ունեցած դիւրութիւններէն և Սև ծովու ատաղձներէն օգտուելով, և Հիւսիսային Ափրիկէի քաջ նաւազ ժողովրդոց հետ միանալով քիչ ատենէն ահեղ ծովային զօրութեան մը տէր դարձան և մէկիկ մէկիկ Ճենովացւոց և Վենետացւոց ձեռքէն կորզեցին Սև ծովու և Վոսփորի գաղութները, Արշիպեղագոսի և Արևելեան Միջերկրականի մեծամեծ կղզիները, Յունաստանի ծովափունքն և նոյն իսկ Ադրիականի եզերքները: Ադրիականի ծոփ և խորոսի Թագուհին (Վենետիկ) որ Արևելից Օրթոտոքս ժողովուրդներուն ատելի եղած էր Կաթոլիկութեան բռնի տարածման գործիք եղած ըլլալուն համար, խոնարհեցաւ, հարկատու եղաւ Օսմանեան Ինքնակալաց և թէև մէկ քանի դար տակաւին իր գոյութիւնը պահեց, բայց այլևս չտեսաւ առջի փառքն և զօրութիւնը: Ամերիկայի գիւտն և Բորթուկալցւոց և Սպանիացւոց, յետոյ Հոլանտացւոց և ի վերջոյ Անգլիացւոց ծովային վաճառականութեան յառաջադիմութիւնն ալ տնտեսականապէս իր անկումը ամբողջացուցին: Նոր դարուց ծովային տարեգրութեանց մէջ պատմական համբաւ թողած ծովապետաց մէջ յիշենք ի մէջ այլոց Ճենովացի Տորիա ծովակալը, Կէտիք Ահմէտ փաշա, Ճեզայիրցի Խայրէտտին փաշա (Պարպարոսա) Տորղուտ և Քըլըճ Ալի փաշա և այլ նշանաւոր Օսմանցի ծովակալներ, Տոն Ժուան (Ճիվանի) կամ Յովհաննէս Աւստրիացին Միջերկրականի կողմը, Ռույթէր և Թրոմփ Հոլանտացի ծովակալները, Տրէք, Պլէք, Պին Էյլ Անգլիացի հերոսները:

. Պալթիկի նաւատորմին ուղևորութեան առթիւ յաճախ հեգնօրէն յիշուեցաւ Սպանիական Արմատան կամ անյաղթելի կոչուած տորմիղը զոր Սպանիոյ Փիլիպպոս Բ. Թագաւորը մեծ յոխորտանօք և ահագին ծախքով պատրաստելով Անգլիոյ վրայ ղրկեց 1588ին, որ իբր թէ պիտի տիրէր նուաճէր Անգլիան, բայց չարաչար յաղթուեցաւ, ծովակալն սպաննուեցաւ և մնացորդ նաւերն ալ փոթորիկի բռնուելով ընկղմեցան, և խիստ փոքր մաս մը կրցաւ վերադառնալ Սպանիա: Փիլիպպոս, բարձրամտութենէն չուզելով խոնարհիլ, այդ անյաջողութիւնը բոլորովին փոթորկին վերագրել ուզեց և կ'ըսեն թէ վերադարձող Մեդինա ծովակալին ըսաւ. «Ես քեզ մարդոց դէմ պատերազմելու ղրկեցի և ոչ թէ տարերաց դէմ:» բայց Ռօժտեսդվենսքիի համար այսչափն ալ չի կրնար ըսուիլ:

Նոր պատմութեան (մինչև 1800) շրջանին նաւամարտներէն յիշենք մէկ երկուքն ալ: Տէնքերքի ծովամարտն, յորում Հոլանտացի Թրոմփ ծովակալն յաղթեց Սպանիացւոց 1639ին: Լա Հուկի ծովամարտն, ուր Գաղղ. Թուրվիլ ծովակալը փառաւորապէս յաղթուեցաւ Անգլիական և Հոլանտական միացեալ տորմիղէն (1692): Լէփանթոյի նաւամարտն (1571), ուր 30,000 հոգի ջարդուեցաւ կամ ընկղմեցաւ և 200 նաւ կորան: Ժամանակակից պատմութեան գալով մինչև 19րդ դարուն կէսը նաւայինութիւնն և ծովային ռազմագիտութիւնը գրեթէ փոփոխութիւն չեն կրեր: Նելսըն՝ իր հռչակաւոր յաղթանակներն (Աբուքիր 1798, Թրաֆալկար 1805) կ'տանի փայտաշէն առագաստանաւերով, նոյնպէս կ'ըլլայ քառորդ դար մը յետոյ:

Բայց 19րդ դարու կէսէն ասդին ծովային ռազմավարութիւնն ահագին յեղաշրջութիւն կ'կրէ: Աշխարհի ստեղծմանէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով հովէն և թիակէն զատ այժմ մը կ'գտնուի ծովագնացութիւնն ըստ ամենայնի մարդկային կամքին հպատակեցնելու կարող: Շոգին ծովային զօրութեանց նոր գործիչ մը կ'ըլլայ, և Անգլիա իր հանքածուխի ընդերկրեայ հարուստ մթերքովը դարձեալ բոլորովին կ'ապահովէ իր ծովային գերիշխանութեան խարիսխին վրայ: Մեքենագիտութեան առաջնակարգ որրան, շոգեշարժ մեքենաներու նորանոր յառաջդիմութեամբ և կատարելագործեալ թնդանօթներու հնարմամբ, երկար ատեն մենաշնորհեալ կ'մնայ, և ցայսօր ալ գերակշիռ իր մրցակիցներէն՝ Գերմանիայէն և Գաղղիայէն: Միակ իր ազգական և բարեկամը Յովհաննէս, և դաշնակիցը Նիպօն կ'յաւակնին մրցիլ իրեն հետ և երբեք մէկ ծովերու տիրապետութիւնը բաժնել մէջերնին օր մը, բարեկամաբար: Ծովային ռազմավարութեան երկրորդ մեծ յեղաշրջումը մեր օրով պողպատեայ և զրահաւոր նաւերու շինութիւնն է, փոխան փայտաշէն նաւերու որ նոյնպէս աշխարհի ստեղծմանէն ի վեր կ'շրջէին ջուրերուն վրայ: Այս վերջին շրջանին պատահած նաւամարտերուն մէջ առագաստանաւերով է՝ 1854ին և շոգեշարժերով և մասամբ զրահաւորներով է 1866ին (Լիսսա, ընդ. մէջ Աւստրիացւոց և Իտալացւոց) յորում նշանաւոր հանդիսացաւ Թէկէթոֆ: Քավիթէի և Սանթիակոյի նաւամարտն 1898ին Սպանո—ամերիկեան պատերազմին մէջ ամբողջ զրահաւորներով, և ներկայ Զուշիմայի ծովամարտը: Կան միջանկեալ փոքր ծովամարտներ՝ պատահած Հարաւային Ամերիկայի կողմը, բաւական կարեւորներ Ամերիկայի գերեաց ազատութեան պատերազմին մէջ և Չինեւճաբոնական պատերազմին: Ասոնք մօտ ատենները եղած ըլլալով աւելորդ կ'համարինք մանրամասնութեանց մտնել: Յիշենք միայն թէ Սերվերայի նաւատորմղին վերջին պահուն Սպանիայէն Ամերիկա ղրկուելը, անոր վրայ դրուած յոյսերն, այդ տորմիղին գլխուն եկածները բաւական նմանութիւն ունին Ռուսական Արմատային արշաւանքին հետ (արդէն Եւրոպայի այդ երկու հեռաւոր ծայրերը գտնուած ազգերը, Ռուս և Սպանիացի, շատ մը նմանութեան եզրեր կ'ներկայացնեն իրարու հետ), միայն թէ անտարակուսելի է թէ Սերվերա շատ աւելի կարողութեան տէր ցոյց տուաւ ինքզինք քան իր բախտակից Ռուս ծովակալը:

ՀՕՐՈՍ

ՎԵՐՋ

(*).—Հին ատենէն մինչև մեր օրերը, այն է զրահաւորաց շինութիւնը, կրակն ալ պատերազմի ատեն մեծ սպառնալիք մ'էր փայտաշէն նաւերուն և անոնց առագաստներուն համար: Թնդանօթի գիւտէն առաջ ալ՝ Արքիմիդէս գոլացիկ հայելիներով և աւելի ետքերն Յոյնք յունական կրակով կ'հրդեհէին թշնամի տորմիղը:

ԱՐՀԵՍՏՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Հակառակ կարևոր ու շահաբեր արհեստ մ'ըլլալուն՝ Ներկարարութիւնը շատ կոյուն և յետադէմ վիճակ մ'ունի ի մեզ, թէև բաւական հին արհեստ մ'է: Նիւթն երեք աղբիւրէ կ'բղխի, հանքային, կենդանական և բուսական: Սկիզբները տորոնի արմատէն հանուած ներկը շատ կարևոր վաճառանիւթ մ'էր. զի լուացքով և կամ արևի ազդեցութեամբ գունաթափ չէր ըլլար ու մլակներն ալ անոր բերքերէն շատ կ'օգտուէին, սակայն յետոյ հանքային ալիզարինի ընդհանրացումն իր կարևորութիւնը նուազեցուց, թէև ատիկա միայն ներկ մը չէ, սակայն հիմա տեւողութիւնը նկատողութեան չեն առներ, ամէն մարդ աժանութեան կ'նայի: Բուրդի, բամպակի և մետաքսի թելերն ու մանածները կը ներկեն սև, կարմիր, դեղին ու մանիշակագոյն: Ուրիշ ներկեր ալ կան որոնցմով տաճարներու, սրահներու, բնակարաններու և զբոսատեղիներու պատերն ու առաստաղները կ'ներկեն և նկարներով կը զարդարեն:

Ներկելուն բուն նպատակն է արտաքին ազդակներու փոփոխումէն զերծ պահել (թթուում, փտում և այլն) և զարդարել: Գլխաւոր նիւթերն են՝ փոշիացեալ այլ և այլ ներկեր ու ցամաքեցուցիչ իւղեր, վէրնիկ (վէրնիզ), Ջրծեղ (vernis), բևեկնի իւղութիւն (Թէրէպանթին եաղը) ևն.: Բայց էն գործածականն է կապարի բնածխատը (ըսթիւպէճ), որ առ հասարակ բոլոր ներկերու հիմը կ'կազմէ. ատկէ զատ կարմիր, դեղին, սև ու կանաչ գունաւոր (տոփրագ պոյա) ալ կ'գործածեն: Մակերևոյթ մը ներկելէ առաջ փոշիները մաքրելու, հարթելու և ետքը ջրով լուալու է, իսկ եթէ նախապէս ներկուած է՝ հին ներկը քերելու հարկ է. ապա վէրնիկին մէջ կարմիր կամ ճերմակ կապարի բնածխատին խառն մը քսելու է որ ասթառ կ'կոչուի. չորնալէ վերջ, ծակերը գոցելով թերէպանթինին հեղ մ'ալ քսելու է. վերջնական ներկին մօտ գոյն մը՝ հաւասար քանակութեամբ թերէպանթինով քսելու է, 1/3 մաս վէրնիկ, 2/3 մաս թերէպանթին աւելցնել խառնուածքին մէջ, և ճերմակ կապարի բնածխատով ուզուած ներկի գոյնը տալու է:

. Երբ մտածենք թէ բոլոր արհեստները նախ ծնած, զարգացած են Արևելքի մէջ, ու ապա Արևմուտք փոխադրուած, դարեր անցնելով կ'զգանք որ մեզմէ օրինակողներն այսօր յառաջդիմութեան կատարն հասած են ճարտարարուեստի մէջ: Յառաջդիմելու փափաքներ տածելով հանդերձ, երբ սոյն յետադէմ վիճակէն պահ մը աչքերնիս դէպ Արևմուտք ուղղենք՝ տեսնելով մեր անշարժութիւնը, կ'կթոտին մեր ոտքերը ջանադիր ըլլալու համար անոնց զարգացման աստիճանին հասնիլ: Ահա կենսական հարց մը, զոր կ'արժէ լուրջ ուսումնասիրութեան նիւթ ընել, բայց աւելի կարողներուն թողլով զայս, բաւականանանք հարևանցի ակնարկ մը նետելով: Արհեստին հմուտ անձեր իսկ պիտի վարանէին գրչի քանի մը հարուածներով կատարեալ գաղափար մը յայտնել: Մեր համեստ կարողութեանը չափով, Թուրքիոյ մէջ ընդհանրացած կարևոր արհեստները Բիւզանդիոնի մէջ ուսումնասիրեցինք մասամբ: Կ'ուզենք այս առթիւ յայտնել թերթերու այս մասին ունեցած ազդեցութիւնը ժողովրդին մտքին վրայ:

Բիւզանդիոնի հաստատման նոր թիւերէն շատերը նուիրուած էին արհեստագիտական ու տնտեսական կարևոր հարցերու: Այդ թղթակցութիւններուն Եսոր Գուլէի Ս. Յակոբայ Որբանոցին մէջ՝ առ ի չգոյէ լաւագոյն դասագրքի՝ Հայերէնի ընթերցանութեան և ուղղագրութեան դասերնիս Բիւզանդիոնէն կ'ընէինք: Այս գրութիւնը գաւառական շատ մը վարժարաններ ալ ընդգրկած էին:

Բիւզանդիոնի առաջնորդող յօդուածները հետաքրքրութեամբ կ'կարդայինք, ու ընկերակիցներէս շատեր բուռն սէր, փափաք կ'տածէին արհեստաւորութեան հանդէպ, և իրօք անոնցմէ շատերը արհեստի հետևելով կրցան բան մը սորվիլ, ու այսօր ամէնքն ալ ամուսնացած՝ ընտանիք կ'պահեն իրենց արհեստին շնորհիւ: Դարձեալ Բիւզանդիոնի խմբագրականներէն ազդուած՝ մեր Տեսուչը Հ. Ամատունի էֆ.ն (այժմ Մեսրոպ Վրդ.) կրցաւ հազարումէկ դժուարութեանց յաղթելով Հիւանդանոցի շրջափակին մէջ Արհեստարան—Կրթարան մը հաստատել, որ ունէր իր մէջ դերձակութեան, սատայնութեան, կօշկակարութեան և ատաղձագործութեան ճիւղերը: Սոյն Արհեստարանը Մալաթեան էֆ.ի օրով քիչ մ'աւելի յառաջդիմեց, ու ապա Նիկողոսեան Յակոբ էֆ.ի Տեսչութեան օրով իր վերջնական կազմակերպութիւնը ստացաւ, աւելնալով ոսկերչութեան, թիթեղագործութեան և քանդակագործութեան ճիւղերն ալ, ու Որբանոցի մէջ փոխադրուած ըլլալով աւելի լաւ հսկողութեան տակ է. այսօր Որբանոցի աշակերտներէն կէսէն աւելին օրական 3—4 ժամ արհեստով կ'զբաղի: Ընդհանուր ուսումնասիրութեան մը մէջ թերևս անպատեհ նկատուի այսքան մանրամասնութեան մէջ մտնել. բայց քանի որ մեր մէջ դեռ ամէն գործ ո՛ր հեղինակին մտքին ու անխոնջ ջանքին աշխատութեան արդիւնք ըլլալը խոստովանիլ չուզող անազնիւ ու գծուծ անձեր կան՝ ուստի լրագրողի մը կամ ուսումնասիրողի մը պարտքն է զայն երեւան բերել, և հանրութեան ծանօթացնել: Երկրի մը արհեստները զարգացնելու երկու գլխաւոր միջոց միայն կայ, մին՝ Պետական Արհեստական վարժարաններու և միւսն ընկերութեան մը կողմէ հաստատուն գործարաններու միջոցով. ուրախ ենք յայտնելու թէ մեր լուսամիտ Վեհապետն այս կարևոր կէտերը նկատողութեան առնել բարեհաճելով 10—12 տարիներէ առաջ հրամայած է Իր Բարձր անունովն և Իր հզօր հովանաւորութեանը ներքև Արհեստարան—Կրթարան հաստատել Պոլսոյ, Պրուսայի և Սելանիկի մէջ, ուր առանց կրօնքի ու ազգութեան խտրութեան կ'ընդունուին որբ կամ խեղճ տղաք և կ'ուսուցուին թէ՛ արհեստ և թէ միանգամայն զանազան ուսմանց նախատարերքը: Արհեստներ ունեցող մեր էն վաղեմի վարժարանը՝ Սանասարեանն է. ապա՝ Նաւասարդեան Որբանոցն, և վերջերս Մուշի ու այլ գաւառներու մէջ հաստատուածները, բայց չունին դրամագլուխ ունեցող այդ յարկերէն ի՛նչ կրնանք յուսալ:

Բոլոր Ազգ. Թերթերն ուրախութեամբ արձանագրեցին Պօղոս Փաշա Նուպարի նուիրատուութիւնն՝ Առևտրական և Երկրագործական Վարժարանի մը հաստատման համար:

Որքա՜ն ուրախառիթ պիտի ըլլար անոր, որ մեր թերթերն ալ ուշադրութիւն դարձնէին այս կարևոր նիւթին վրայ, ու իրենց սիւնակները բանային արհեստագիտական յօդուածներու:

Ցաւօք կ'տեսնենք թէ Պոլսոյ նախակրթարաններէն ելլող և քիչ մը բան գիտցող աշակերտներ այնքան յաւակնոտ են և անմիտ փառասիրութեամբ կ'արհամարհեն արհեստները, ու վերացական գաղափարներով օրօրուած, օրն ի բուն փողոցներու սալայատակները չափչփել աւելի կ'նախընտրեն՝ քան թէ վարպետի մը քով աշկերտութիւն ընել: Պէտք չէ մոռնալ թէ ուսուցիչներ ու ծնողքներն ալ յանցաւոր են այս մասին:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԵՍԱՅԵԱՆ
[illegible]

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

(Բօքէյեան Թղթակցութիւն «Թայմզ»ի, Յու. 7.)

«Գչ. օրուան նախարարական խորհուրդէն ետքը, Մ. Տէլքասէ հրաժարական տուաւ, ինչպէս կ'սպասուէր 24 ժամէ ի վեր: Սոյն նիստին մէջ, Մ. Տէլքասէ մանրամասն բացատրեց իր հայեացքը Մարոքի և ընդհանուր աշխարհավարութեան վրայ: Վարչապետ Մ. Ռուվիէ ալ իր հայեացքը պարզելով, հակառակ խօսեցաւ: Ասոր վրայ, միւս նախարարները Մ. Ռուվիէի համամիտ երևցան: Հետևապէս, Մ. Տէլքասէ պարտ սեպեց հրաժարիլ: Հանրապետութեան Նախագահն ու Վարչապետը շնորհակալութիւն յայտնեցին Մ. Տէլքասէի ծառայութեանց համար: Արտաքին խնդրոց կարևորութեան պատճառաւ, Մ. Ռուվիէ առժամապէս ստանձնեց Մ. Տէլքասէի բաց թողած պաշտօնը: Անգլիացիք և խաղաղութեան ամէն բարեկամք պիտի ցաւին հրաժարմանն համար այն ձեռնհաս դիւանագէտին որ եօթն տարիէ ի վեր այնքան արժանաւորապէս կ'վարէր արտաքին գործերը: Անգլիոյ հետ համաձայնութիւն մը կնքելով, Մ. Տէլքասէ վերջ տուաւ յարաբերութեանց անհանդուրժելի վիճակի մը Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջև: Ֆրանսայի անունը մեծարելի և սիրելի ըրաւ բոլոր աշխարհի մէջ, և տառվ ահա հակակիր եղաւ Գերմանիոյ, որ հզօր ճիգ մ'ըրած էր երբեմն Ֆրանսան տապալելու և յաղթած էր: Մարոքի Էմիրին մերժողական պատասխան տալը Ֆրանսայի և Դեսպանախորհուրդ մը պահանջելն հետևանքն էին Կայսեր այցելութեան ի Տանժէր: Ատիկա պատրուակ մը եղաւ միւս նախարարներուն որք համամիտ չէին Մ. Տէլքասէի Մարոքեան քաղաքականութեան, և միտքերնին դրած էին հրաժարեցնել զինք: Մ. Ռուվիէ ուրիշ արտաքին խնդիրներու համար ալ մտահոգ հաշիւ պահանջած էր Մ. Տէլքասէէ: Նաև Մ. Ռուվիէ կ'պահանջէր որ արտաքին յարաբերութեանց ու գործոց վիճակին վրայ օրէ օր ճիշդ տեղեկութիւն տրուի իրեն, մինչ իր նախորդը, Մ. Բօնը, անտարբեր էր արտաքին աշխարհավարութեան: Առջի օրէն ձգտում կար Մ. Ռուվիէի և Մ. Տէլքասէի միջև, և ուրիշ նախարարներ ալ համամիտ չէին իրեն: Այս նախարարական անհամաձայնութիւնն և ոչ թէ Խորհրդարանի աննպաստ մէկ քուէն պատճառ եղաւ Մ. Տէլքասէի անկման: Մ. Տէլքասէի երկար ատենէ ի վեր իշխանութեան վրայ կենալն ինքնին կ'բաւէր հակառակութեան նշաւակ ընելու զինք: Ի Ֆրանսա նախարարի մը եօթն տարի իշխանութեան վրայ մնալն անօրինակ է արդի հանրապետական Վարչութեան օրով: Բայց պէտք է ըսել թէ արտաքին գործոց ո՛չ մէկ նախարար Ֆրանսայի մէջ Մ. Տէլքասէի չափ յաջող պաշտօնավարութիւն մ'ունեցաւ: 1898 Յունիսին, երբ յանկարծ արտաքին գործոց նախարարութեան կոչուեցաւ, հինգ տարիէ ի վեր հայրենասիրաբար աշխատած էր Ֆրանսայի գաղթային ծաւալման: 1893ին երբ գաղթային պաշտօնատան խորհրդական եղաւ Մ. Տէլքասէ, գաղթականութիւնք ծովային նախարարութեան ստորադաս էին: Պահանջեց որ ուրոյն նախարարութիւն մ'ըլլայ, և հինգ ամիս ետքը գաղթային նախարար էր 1894 Մայիսին կազմուած Մ. Տիւփիւիի Դահլիճին մէջ: Իբրև գաղթային նախարար իր ծառայութիւնք մեծապէս յիշատակելի են, զի Միջերկրականէն անդին Ֆրանսայի ստացուածքներն ընդարձակեց կարևոր չափով մը: Այս միջոցին էր որ յղացաւ համաձայնութիւններու այն շարքն որով լատին ազգերն ու Անգլիա այնքան մօտեցան իրարու: Ափրիկեան խնդիրներու մեծ մասնագէտ մը եղաւ, երբ Գերմանիոյ գաղթային փառասիրութիւնը դեռ այն աստիճան երևան եկած չէր: Մ. Պրիսոնի Դահլիճին մէջ Մ. Տէլքասէ այնպէս գործեց որ Ափրիկեան գործերը Միջերկրականի քաղաքականութեան մաս կազմեն, և Միջերկրականի վերաբերեալ խնդիրներ եւրոպական կարևորութիւն առին, և Ֆրանսայի եւրոպական աշխարհավարութիւնն համաշխարհային քաղաքականութեան մը կարևորութիւնն ստացաւ: Հինգ տարի գաղթային գործերու մէջ և հինգ տարի արտաքին գործերու մէջ Մ. Տէլքասէ գիտեց որ Գերմանիա հոգ չէր ըներ Ֆրանսայի գաղթային ծաւալման համար, և խնդիր չէր հաներ: Բայց երբ Գերմանիա հասկցաւ Մ. Տէլքասէի Միջերկրական քաղաքականութեան ընդարձակ նշանակութիւնն և հեռանկատ ձգտումները, այն ատեն ուշադրութիւն դարձուց Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարին ըրածներուն վրայ: Մ. Տէլքասէ արդէն իր հիմնադրին մեծագոյն մասն յաջողցուցած էր: Իր պաշտօնավարութեան եօթն տարիներն արտաքին գործոց մէջ աշխատութեան ամէնէն արդիւնաւոր և ամէնէն լուրջ շրջանը կ'կացուցանէին զոր երբեք բոլորած ըլլար Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար մը արդի հանրապետական վարչութեան օրով: Պիզմարքի ջանքն եղած էր Ֆրանսան կասկածելի ցուցընել Անգլիոյ և իր լատին դրացիներուն: Երբ Մ. Տէլքասէ ձեռք զարկաւ իր պաշտօնին, Անգլիոյ հետ յարաբերութիւնք լարման կէտն հասած էին: Ֆրանսա և Իտալիա իրարու հակառակ էին, Քրիսփիի քաղաքականութեան համեմատ, Պիզմարքէն ներշնչուող Քրիսփիի, և թէպէտ, ռուսական զինակցութեան շնորհիւ, Ֆրանսա մինակ չէր Եւրոպայի մէջ, բայց տակաւին լաւ վիճակ մը չունէր իր դրացիներուն հետ: Մ. Տէլքասէ այս դրացիներուն և Մ. Նահանգաց հետ սերտ համաձայնութիւն գոյացուց, քանի՛ քանի՛ դաշնագրեր ստորագրելով, որով խախտեց գերման տիրապետութիւնը միջազգային աշխարհավարութեան վրայ: Բնական էր ուրեմն որ Գերմանիա Մ. Տէլքասէի անկման բաղձար: Մ. Ռուվիէ հաւանական է որ միայն կերպիւ պահէ արտաքին գործոց նախարարի պաշտօնը: Միտքը դրած է բան չփոխել անգլօ-ֆրանսական համաձայնութենէն: Այնքան մօտ է Անգլիոյ որ հաւանական է աւելի ընդարձակէ անգլօ-ֆրանսական համաձայնութիւնը՝ տնտեսական կէտերու վրայ: Մ. Ռուվիէ ևս գոհ չէ Գերմանիոյ ըրածէն ի Ֆէս, և ինքն ալ, Մ. Տէլքասէի պէս, պիտի չընդունի եւրոպեան Դեսպանախորհուրդ Մարոքի գործերուն համար: Մ. Ռուվիէ զուրկ չէ կորովէ, և պետական ընդարձակ հայեացողութեան տէր անձնաւորութիւն մ'է: Թէև արտաքին գործոց նախարար չէ եղած երբեք, բայց անսովոր կերպիւ քաղաքական փորձառութիւն ստացած է, և ապահով կրնանք ըլլալ թէ իր նոր և դժուարին պաշտօնին հաւասար կարողութիւն պիտի ցուցընէ:»

ԳԵՐՄԱՆ ՀԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՏԷԼՔԱՍԷԻ ԴԷՄ

Թայմզի Վիէննական թղթակիցը կ'հեռագրէ. — «Մ. Տէլքասէի նախարարական վերջին խորհրդին ներկայ գտնուելէն մի քանի ժամ առաջ, Ն. Փռէյէ Բրէսէ, Պիւլով կոմսին Վիէննական օրկանը, վրէժխնդիր ու նենգամիտ հատուած մը հրատարակեց Ֆրանսացի նախարարին դէմ, «Տէլքասէ ինկաւ» գոչելով: Այս իրիկուն նոյն թերթն հաճութեամբ կ'արձանագրէ Մ. Տէլքասէի հրաժարումն և Պիւլովի իշխան տիտղոսն ստանալը: Այս երկու դէպքեր իրարու հետ սերտ առնչութիւն ունենալու են: Վիէննացի հասարակութիւնը, որ այս

տեսակ գործերու մէջ լաւ դատող մ'է, մինչ կ'ընդունուի գերման կայսեր վրայ իբրեւ կազմակերպիչ այս տեսակ յուզիչ թատերական յաջողութիւններու քաղաքական տեսարանին վրայ։ Պիզմարք իր իշխան տիտղոսն առաւ երբ Ֆրանսա ջախջախուած էր և գերման կայսրութիւնը կ'հռչակուէր Հայելեաց Սրահին մէջ ի Վերսայլ։ Պիւլով նոյն աստիճանին կ'բարձրանայ առանց արիւնհեղութեան, այն օրն ուր Ֆրանսայի ամէնէն կարող արտաքին գործոց նախարարը կ'հարկադրուի հրաժարիլ։ Մ. Տելքասէի հրաժարումին համար այս տեղ ձեռնհաս դիտողներու կողմէ կ'ըսուի թէ վտանգներով լեցուն եւրոպեան նոր կացութիւն մը յառաջ կ'բերէ։ Գերման կայսեր կողմէ Մ. Տելքասէի մարոքեան քաղաքականութեան տրուած հարուածն ո՛չ այնքան Ֆրանսայի որքան Անգլիոյ դէմ ուղղուած է։ Բայց Մ. Տելքասէի անկումէն այնպիսի հետեւանքներ ալ կրնան յառաջ գալ որք նոյն իսկ Գերմանիան դժուար դիրքի մը մէջ ձգեն։ Պիւլով իշխանին Վիեննայի օրկանները չեն քաշուիր «Տելքասէի թշնամոյն» բաղդատելու Հօհենձօլլէրնեան թեկնածութեան Սպանիոյ, յորմէ յառաջ եկաւ ֆրանքօգերման պատերազմը։ Կ'յիշուի նաեւ թէ Վիլհէլմ կայսր հարկ եղած խնդակցութիւնները չղրկեց Մ. Լուպէի, և ցայսօր հաղորդակցութեան չմտաւ Ֆրանսա. պատուիրակութեան հետ որ եկած էր խնդակցելու գահաժառանգ որդւոյն ամուսնութեան առթիւ։ Այս տեղ փափաքելով կ'հարցնեն թէ «Ի՞նչ, Գերմանիա պատերա՞զմ կ'ուզէ արդեօք, և եթէ կ'ուզէ, որի՞ հետ։ Եւ կամ, արդեօք Ռուսիոյ պարտութենէն օգո՞ւտ կ'քաղէ խոշոր անակնկալ մը պատճառելով իր քաղաքականութիւնն յաջողցնելու համար։» Կացութեան բանալին Անգլիոյ ձեռքն ըլլալու է, կ'ըսեն Վիեննայի մէջ։»

Մ. ՏԵԼՔԱՍԷԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴՆԵՐԸ

(«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի Բարիզեան Թղթակցէն, Յու. 7.)

«Մ. Տելքասէ արդէն հրաժարական տուած էր ապրիլ 21ին, այն քննադատութեանց պատճառաւ որոց նշաւակ եղան իր մարոքեան քաղաքականութիւնն և թոյլատուութիւնները զոր ըրաւ Պալթիկեան նաւատորմին, ֆրանսական ջուրերու մէջ։ Զինք համոզեցին հրաժարականն ետ առնելու, բայց այն օրէն ի վեր իր դիրքը խախտած էր, և ամէն ոք կ'զգար թէ պիտի ինար եթէ բախտի յաջողուած մը չգար ուժովցնել իր դիրքը։ Բայց անկէ ի վեր ա՛լ աւելի ձախողեցաւ, զի Ֆրանսայի արտասովոր դեսպանն ի Մարոք, Մ. Սէն Ռընէ Դայանտիէ, թէեւ մինչեւ վերջը նպաստաւոր տեղեկագրեր կ'ղրկէր, բոլորովին ի դերեւ ելաւ, և Պալթիկի նաւատորմը, որուն յաջողութեան յուսով Մ. Տելքասէ այնքան թոյլ բռնած էր չէզոքութեան օրէնքը, բնաջինջ եղաւ լինելու։ Մ. Տելքասէ զոհ եղաւ կարգ մը դժբախտ եղելութիւններու զոր չէր նախատեսած, որով իր բոլոր օգտակար ծառայութիւնք մոռցուեցան, և իր գործած սխալները խոշորացուցով կը դիտուին։ Ֆրանսական ամէն կարգի լրագիրք, չափաւորք, ազգայնականք և ընկերվարականք, հաւասարապէս կ'դատապարտեն զինք, և ո՛չ ոք կ'պաշտպանէ։ Այս է մելամաղձիկ վախճանը պաշտօնական փայլուն ասպարէզի մը, որ եօթն տարի տեւած էր անընդհատ։ Մ. Տելքասէի անկման փափաքող Ֆրանսացիներուն բուն շարժառիթները կրկին են. Գերմանիոյ հետ գժտելէն կ'վախնան սաստիկ, և մէկ մ'ալ կ'ուզեն անմոնկ մէկն ունենալ արտաքին գործոց պաշտօնարանին գլուխն որ այլ եւս բարեկամութեան մասնաւոր կապերով կապուած չըլլայ Ռուսիոյ հետ։ Կարելի չէ ծածկել թէ Գերմանիոյ դիտումներուն նկատմամբ ջղագրգիռ զգուշաւորութիւն և վեհերոտ տպաւորութիւն մը կ'տիրեն Ֆրանսայի մէջ։ Կ'պախարակեն Մ. Տելքասէն՝ Մարոքի խնդրոյն վրայ չխորհած չխտակ չբանակցելուն համար գերման կառավարութեան հետ, անգլաֆրանսական պայմանագրին կնքումէն ետքը։ Այսպէս, Ֆրանսացիք իրենք անուղղակի կ'խոստովանին թէ Գերմանիա իրաւունք ունէր։ Ինչպէս Խորհրդարանի վիճաբանութիւններէն երեւցաւ, Ֆրանսացիք երախտապարտ չեն Մ. Տելքասէի՝ Մարոքի նկատմամբ Անգլիոյ հետ կնքած պայմանագրին եւ ի Մարոք խաղաղ թափանցումի քաղաքականութեան համար։ Ֆրանսացիք ամենք կ'ըսեն թէ Մարոքի նկատմամբ Անգլիոյ զիջումը ձեռք բերուեցաւ ուրիշ կողմերէ կարեւոր թոյլատուութիւններ ընելով Անգլիոյ։ Գերմանիոյ հետ այս վէճին ծագելէն ի վեր, ըսողներ ալ կան թէ Անգլիոյ Ֆրանսայի հանդէպ ցուցուցած բարեկամութիւնն այն նենգամիտ դիտումով է որ Ֆրանսա կռուի բռնուի իր գերման հզօր դրացիին հետ։ Այսպիսի խօսքեր անիմաստ են, բայց կրնան վերջ ի վերջոյ ներգործել հանրային կարծիքին վրայ։ Իր քննադատները պէտք չէ մոռնան թէ Մ. Տելքասէ Ֆրանսան աւելի զօրաւոր վիճակի մէջ կ'թողու քան ինչ որ գտաւ եօթն տարի առաջ։ Անգլիա, Իտալիա եւ Սպանիա շատ լաւ յարաբերութեան մէջ են Ֆրանսայի հետ, և եթէ չափազանց հաւատարիմ կ'մնայ Ռուսիոյ, դժնդակ ժամանակներու մէջ իր դաշնակցին հաւատարիմ մնալն այնքան հազուագիւտ առաքինութիւն է որ կարելի չէ պախարակել զինք ատոր համար։ Ճշմարտութիւնն այս է որ իր պաշտօնակիցներն հոգ ըրին ո՛չ միայն արտաքին գործերու այլ և ներքին կուսակցութեանց վիճակին համար. զի ընկերվարական կուսակցապետ Մ. Ժօռէս այնպիսի ոյժ մ'է զոր Դահլիճը չի կրնար անտես ընել։ Մ. Ժօռէս կ'պահանջէ Գերմանիոյ հետ համաձայնութիւն մը, և հակառակ է Ռուսիոյ, ռուս քաղաքականութեան, ռուսական զինակցութեան և ռուսական կարգ մը արարքներու, և իր կուսակցութենէն խիստ շատեր այս երկու կէտերու վրայ իրեն իրաւունք կուտան, Մ. Տելքասէի իրաւունք չեն տար։ Զրոյցի մը նայելով, Ֆրանսայի արեւելեան գաւառներուն մէջ ժամանակէ մ'ի վեր սաստիկ վախ կայ թէ մի՛ գուցէ Գերմանիա պատերազմ բանայ, և մինչեւ իսկ կ'առաջարկուէր Երեսփ. Ժողովը գաղտնի նիստի հրաւիրել՝ վտանգաւոր կացութեան մը վրայ խորհրդակցելու։ Մ. Ռուվիէ ի հարկէ ստիպեալ այն որոշման եկաւ թէ պէտք է զոհել Մ. Տելքասէն, որուն քաղաքականութեան զանազան կէտերուն արդէն ինքն ալ համամիտ չէր։ Մ. Ռուվիէ կ'ներկայացնէ ժողովրդային ընդհանուր զգացումը, մինչ Մ. Տելքասէ իր ընթացքը կ'շարունակէր, հոգ չընելով թէ փողոցէն անցնողներն ի՛նչ կ'ըսեն։ Այսօրուան՝ նախարարական խորհուրդն յուզուած էր։ Տաք խօսքեր ըսուեցան, փոխադարձ յանդիմանութիւններ ուղղուեցան, կրքոտ վիճաբանութիւնք եղան, թէեւ անանկ ակնարկութիւն չկայ հրատարակուած պաշտօնական բանաձեւին մէջ։»

⁂ Փոսթ Զոյնըլ կ'գրէ Մ. Տելքասէի հրաժարման վրայ.— «Պիւլով՝ իշխան կ'ըլլայ և Տելքասէ կ'հրաժարի. այս հակադրութիւնը կ'լուսաւորէ այն ճամբան որմէ անցաւ Մարոքի խնդիրը, Կայսեր Դանճէր այցելութենէն ի վեր։ Թէև իշխանութեան տիտղոս չտրուեցաւ լոկ Մարոքեան խնդրոյն համար, բայց Պիւլով բնաւ պիտի չստանար այս տիտղոսը, եթէ Գերմանիա ձախողութեան մատնուէր Մ. Տելքասէի կողմէ. Մ. Տելքասէի հրաժարումն այլ եւս կասկած չէր վերցներ այն օրէն ի վեր ուր յայտնի եղաւ Ֆրանսական Խորհրդարանին մէջ թէ արտաքին գործոց նախարարը կ'ուզէր բազմավտանգ քաղաքականութեան մը մէջ մղել Ֆրանսան, հակառակ անոր կամքին։ Հիմա, միջազգային Դեսպանախորհուրդի մը գումարումն երկրորդական խնդիր միայն կը դառնայ։» Վէնըս Աւէնէժէ Զոյնըլ կը գրէ.—«Մ. Տելքասէի հրաժարումէն այնպէս պիտի հասկցուի Գերմանիոյ մէջ թէ Ֆրանսա կ'փափաքի լրջօրէն համաձայնութեան մը գալ Գերմանիոյ հետ. այս մասին միջոցներ պիտի գտնուին։»

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Թան խօսելով Էմիրին կողմէ Ֆրանսայի առաջարկներուն մերժուելուն վրայ, կ'ըսէ.— «Առանց վերադառնալու գործուած սխալներուն վրայ, անոնցմէ մէկը միայն կ'ուզենք յիշել այսօր.—բարենորոգման և յառաջդիմութեան մասին մեր հետեւած մարոքեան քաղաքականութեան դէմ Մարոք առարկութիւն մը չըներ։ Այնքան անհանդուրժելի վիճակ մը կ'տիրէ հոն որ թէ՛ Էմիրը, թէ՛ մարոքեան Դահլիճն և թէ երեւելիք ոչ իսկ կ'փորձեն առարկութիւն մը յարուցանել. փոփոխում մը ստիպողական է. մեք Հիւսիսային Ափրիկէի մէջ մեր ունեցած դիրքին բերմամբ ձեռք առինք այս փոփոխման հարցը։ Ժամանա՞կն է դէմ խօսելու խաղաղալէտ մեւտքին. և կարելի՞ էր միթէ լաւագոյն արդարացում մը գտնել ի Մարոք մեր գործունէութեան սկզբունքին համար։ Մենք չենք կարծեր որ այդպէս ըլլայ։ Տեսականապէս, բարւոքմանց համար հաւանութիւն կ'յայտնուի, բայց չուզուիր որ Ֆրանսա ինքն իր ձեռքն առնէ բարւոքմանց գործադրումը։ Բայց սակայն այլեւս մարոքեան քաղաքականութիւն մը չէ, այլ ընդհանուր քաղաքականութիւն մը։ Էմիրը տեղի տուաւ Գերմանիոյ խորհուրդներուն որ կ'ուզէր ցոյց տալ Ֆրանսայի թէ իր ընդդիմութիւնը կ'բաւէ փակելու անգլաֆրանսական համաձայնութեամբ բացուած ճամբան, և ըստ որում Գերմանիա ո և է պայմանագիր ստորագրած չէր, իր ուզած կերպով կ'շարժէր։ Բայց տեսական պիտի ըլլա՞յ այս ընդդիմութիւնը։ Անիկա միջոց մը չէ՞ միթէ ցոյց տալու վճռական քաղաքականութիւն մը, և ոչ թէ անշօշափելի վախճան մը։ Արդեօք անիկա այնպիսի վէճ մը չէ՞ որ կարելի ըլլայ համաձայնութեամբ կարգադրել։ Հարկ չկայ շատ մօտէն դիտել եւրոպեան կացութիւնը՝ տեսնելու համար թէ մեր խաղաղասիրութիւնը, որուն ոյժ տուին նաև մէկ քանի տէրութեանց հետ մեր բարւոք յարաբերութիւնները, կրնայ ուրիշներու ալ ապահովել թանկագին խաղաղութիւն մը, եթէ, ինչպէս այսօր ակներև կ'երեւի, զուգահեռական երկու մենախօսութիւններու տեղ դրուի ուղղակի խօսակցութիւն մը։ Թէ՛ Մարոքի և թէ Եւրոպայի մէջ ապագան բաց է մեր բարեփոխեալ գործունէութեան առջեւ։ Ու այս ապագան, չմոռնանք, կրնայ գործադրել ինչ որ կ'սպասուի, առանց պէտք ըլլալու սակայն զոհել ետքէն ստացուած արդիւնքներէն ո և է մէկը։ Այսօր, ինչպէս երէկ, և հակառակ անոր ներկայ անօգուտ հանգամանքին, պէտք է պահենք և կրնանք պահել Ռուսիոյ հետ մեր զինակցութիւնը, զի անիկա քաղաքական տարազ մ'է անհրաժեշտ՝ աշխարհագրականապէս։ Այսօր, ինչպէս երէկ, կրնանք և պէտք է որ զարգացնենք մեր բարւոք յարաբերութիւններն Իտալիոյ հետ, որոնց ծնունդը Երրեակ Զինակցութեան թշնամական հանգամանքը ցրուեցին։ Այսօր, ինչպէս երէկ, կրնանք և պէտք է սիրալիր յարաբերութիւն մը սածել Սպանիոյ հետ, և այս յարաբերութիւնք արդէն այնքան պայծառ նուիրագործում մ'ստացան Ալֆոնսօ ԺԳ.ի Բարիզ այցելութեամբ։ Այսօր, ինչպէս երէկ, կրնանք, և պէտք է հաստատենք բարեկամական համաձայնութեան այն սկզբունքներն որոցմով Անգլիոյ հետ համախորհուրդ՝ հաստատուեցաւ թէ մեր շահերը, ամենուրեք շփման մէջ ըլլալով հանդերձ Անգլիոյ շահերուն հետ, երբեք վիճելի հանգամանք չունէին. կատարուելիք գործը սեղմման գործ մը չէ, այլ զարգացման։ Պէտք չունինք ձգելու ո և է բան մեր ձեռք բերածներէն, այլ մեզ կ'պատկանի բան մ'աւելցնել անոնց վրայ։ Հետեւելիք ուղղութիւնը պարզ է և մեկնութիւն չի վերցներ։ Կացութիւնը ծանր է և պէտք է խոհեմութեամբ շարժիլ, բայց անիրականալի չէ ինչ որ փափաքելի է։ Հիմա, պէտք է սպասել որ կառավարութիւնը ձեռք առնէ այն խնդիրներն որոնց լուծումն ինք ստանձնեց։»

⁂ Անգլիական դեսպան Մր. Լօութըր Հինգշաբթի առտու հանդիսաւոր ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Էմիրէն։ Ճամբուն վրայ զօրք շարուած էր։ Էմիրը շրջապատուած էր իր նախարարներէն և պալատական պաշտօնեաներէն։ Երկուստեք բանախօսութիւններ ըրին, փոխադարձաբար փափաք յայտնելով Անգլիոյ և Մարոքի միջեւ աւանդական բարեկամական յարաբերութեանց շարունակութեան։ Մր. Լօութըր յոյս յայտնեց որ իրեն յանձնուած խաղաղական պաշտօնին մէջ երկու երկրաց միջեւ բարեկամութեան անվթար պահուելուն համար Էմիրին բարեացակամութեան և պաշտպանութեան պիտի կրնայ վստահիլ, և վերջացուց խաղաղութեան, բարօրութեան և փառաց երկար տարիներ մաղթելով Էմիրին և իր կառավարութեան։ Էմիրն ալ իր բարեխօսութեան մէջ գոհունակութիւն և հաճութիւն յայտնեց անգլ. դեսպանին խօսքերուն և մաղթանաց։

⁂ Գերման դեսպան Կոմս Դաթէնպախ պտոյտի մ'ատեն ձիէն վար ինկնալով ծանրէն թեթեւ վիրաւորուեցաւ և մէկ քանի օր դարմանի կարօտ է։

⁂ Մատրիտի Մատինի ուրախ է Տելքասէի հրաժարումէն և կ'գովէ Վիլհէլմ կայսեր ձեռներէցութեան ոգին, զոր ցուցուց Մարոքի խնդրոյն մէջ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ.— Ալֆոնսօ ԺԳ. Թագաւորին Լոնտոն այցելութեան երկրորդ օրն ալ առաջին օրուան չափ «խրօրէն անձրեւեց. Օքսֆորտ Սդրիդ, Րիճընդ Սդրիդ և Լոնտոնի ուրիշ մասերուն մէջ պատրաստուած մասնաւոր զարդարանքներն հեղեղներէն քշուելով աւրուեցան. Ժողովուրդը մեծ մասամբ հարկադրուեցաւ փակուիլ մնալ տուներու մէջ։ Սպանիոյ Թագաւորը սակայն կէտ առ կէտ գործադրեց իր ծրագիրը. նախ գնաց Պըքինկէմի արքայական պալատը, յետոյ՝ Ուէսդմինսդրի կաթոլիկ մայր եկեղեցին, ուր յատուկ պատարագ կատարեց Սաութուորքի եպիսկոպոսը։ Օրուան միջոցին այլեւայլ պտոյտներ ալ կատարելէ վերջ գիշերը ներկայ եղաւ Պըքինկէմի պալատան մէջ տրուած հացկերոյթին, ուր հրաւիրուած էին նաեւ Կալլէսի իշխանը, Թոնոթի դուքսն ու դքսուհին, և այլ պետական անձնաւորութիւններ։ Սեղանին վրայ Էտուարտ Թագաւոր բաժակ պարպեց Սպանիոյ Թագաւորին կենաց, հետեւեալ խօսքերով.— «Տէ՛ր Արքայ, ներկայ պատեհութեամբ կ'փափաքիմ Ձեր Վեհափառութեան արտայայտել թէ Թագուհին և ես, ո՛րքան հաճոյքով կ'ընդունինք զՁեզ իբր հիւր։ Երկար ատենէ ի վեր կ'փափաքէինք որ մեր երկիրն այցելէիք, և ամբողջ անգլիական ազգը կ'ըղձայ հետեւիլ ճիշդ այն ընթացքին, զոր ցոյց տուաւ դեռ վերջերս մեր դրացի մեծ ազգն, զՁեզ արժանավայել խանդավառութեամբ մը պատուասիրելով։ Շատ տարիներ անցած են յորմէհետէ Սպանիական վեհապետ մը մեր երկիրը ոտք կոխած է, բայց նորէն ցարդ չեմ մոռցած այն ժամանակամիջոցը, զոր Ձեր Վեհափառ և յաւէտ ողբացեալ հայրը, որուն բարեկամութիւնը մեծապէս կ'գնահատէի, մեր երկրին մէջ անցուց։ Հանգուցեալ Թագաւորն ուսած էր մեր Սէնտհըրսդի զինուորական գոլէճին մէջ, ուր ես հպարտութեամբ կ'խորհիմ թէ Ձերդ Վեհափառութիւնն ալ ընդունած է անգլիացի զօրավարի աստիճանն ու համազգեստը։ Ձեր Վեհափառութիւնը թէ՛ւ զրկուեցաւ հօր մը խրատներու օգուտէն, բայց յանձին ձեր ականաւոր մօր՝ Բրեզինի Թագուհիին, Դուք կարող եղաք պատրաստուելու Ձեր բարձր դիրքին պարտականութեանց։ Սպանիա եւ Անգլիա յաճախ զինակցած են իրարու։ Տա՛յր երկինք որ միշտ այդպէս մնան, և ամէն բանէ առաջ միասին ընթանան գուտ խաղաղութեան, յառաջդիմութեան եւ մարդկութեան քաղաքակրթութեան։ Բաժակս կ'պարպեմ Ձեր Վեհափառութեան Սպանիոյ Թագաւորին կենաց, և ի բարգաւաճում սպանիական ազգութեան։ Երկինք թող միշտ պահպանէ զՁեզ։»

Ալֆոնսօ Թագաւոր հետեւեալը պատասխանեց ֆրանսերէն.—«Տէ՛ր Արքայ, խորապէս զգածուած և յուզուած, ի խորոց սրտի շնորհակալ եմ ձեզ, յանուն իմ և յանուն իմ Թագուհի մօրս, Ձերդ Վեհափառութեան գեղեցիկ խօսքերուն համար, որոնցմով բարի գալուստ կ'մաղթէք ինձ այս ազնուական երկիրը ժամանելուս առթիւ, այս երկիրը՝ որ հասարակաց շահերու զօրաւոր կապով միացած է իմ երկրիս, և որուն անձնապէս կապուած եմ մէկէ աւելի բարեպաշտական և անջնջելի յիշատակներով։ Որովհետեւ Սէնտհըրսդի մէջ էր որ իմ Թագաւոր հայրս, որուն յիշատակը անմոռաց պիտի մնայ, իր զինուորական կրթութիւնն ստացաւ, և հո՛ս էր որ իր վեհապետական պարտաւորութեանց նախաձեռնարկն ըրաւ, միշտ աչքի առջեւ ունենալով մեծ Թագուհիին վեհափառ օրինակը, Ձեր յաւէտ յարգելի մօր, որ իր բարութեամբ ու փառքով լեցուց գրեթէ ամբողջ դար մը։ Մեր երկու արքայական ընտանիքներն իրարու յարեցնող սրտագին զգացումները տարածուած են նաև Սպանիոյ և Բրիտանական կայսրութեան բարւոք յարաբերութեանց վրայ, որք ապագային պէտք է որ ա՛լ աւելի բարգաւաճին, ի շահ և յառաջդիմութիւն երկու բարեկամ ազգաց։ Գաւաթս կ'բարձրացնեմ, առողջութիւն ցանկալով Ձերդ Վեհափառութեան, Թագուհիին, և ամբողջ արքայական ընտանիքին երջանկութիւն և յաջողութիւն մաղթելով բարգաւաճ և մեծ Բրիտանական կայսրութեան։»

⁂ Սպանիոյ Թագաւորն Ուէսդմինսդրի Կաթոլիկ եկեղեցին այցելելուն առթիւ Անգլիոյ ժողովուրդը շատ հազուադէպ տեսարանի մը ականատես եղաւ։ Երբեք հարիւր յիսուն տարիներ առաջ Սպանիոյ Ֆիլիփ Բ. Թագաւորը նոյն եկեղեցին մէջ ներկայ եղած էր պատարագի արարողութեանց։ Լոնտոնի կաթոլիկ կղերը ոչ մէկ ջանք խնայած էր Ալֆոնսօ ԺԳ. Թագաւորին ներկայութեան կատարուելիք պատարագը շքեղ ընելու համար։ Այս առթիւ կաթոլիկ եպիսկոպոս Տօքդ. Պուրն հետեւեալ ուղերձը արտասանեց. «Առ Ն. կաթոլիկ Վեհափառութիւն, Տօն Ալֆոնսօ ԺԳ. Թագաւոր Սպանիոյ։ Տէ՛ր Արքայ,—Անգլիոյ կաթոլիկ արքեպիսկոպոսներս և եպիսկոպոսներս յարգանօք կուգանք բարի գալուստ մաղթել Ձեզ։ Ձերդ Վեհափառութիւնը կ'յիշէ անշուշտ թէ Ս. Հաղորդութեան Մատուռին կանգնումի ամբողջովին կ'պարտինք Սպանիոյ և սպանիոյ ազգին առատաձեռնութեան և բարեպաշտութեան։ Ձերդ Վեհափառութեան ընծայած առիթէն օգուտ քաղելով, կուգանք մեր խորին երախտագիտութիւնն յայտնել։ Ձեր վեհափառութեան այցն յԱնգլիա, մեծապէս պիտի զօրացնէ փոխադարձ սիրոյ և յարգանաց այն զգացումները, որոնցմով լեցուած են սպանիական և անգլիական ժողովրդոց սրտերը, և որք անհրաժեշտ են ապահովելու համար երկուքին ազգաց բարեկամութեան տեւականութիւնը։ Տէրն մեր Աստուած օրհնէ զՁեզ և երկար ու խաղաղ կեանք պարգեւէ։»

Ալֆոնսօ Թագաւորն ի պատասխան հետեւեալ տողերը կարդաց անգլիերէն. «Տէ՛ր Արքեպիսկոպոս, Ձեր յայտնած զգացումներուն համար շնորհակալ եմ։ Ես ալ Ձեզ պէս կ'հաւատամ թէ իմ այցելութիւնս յԱնգլիա, ուր անկեղծ սիրոյ դրաւականներ կ'ընդունիմ վեհ. Թագաւորէն և ժողովրդէն անհատներէն, պիտի աւելի զօրացնէ Անգլիան և Սպանիան միացնող կապերը։ Ձեզ հետ, տէ՛ր Արքեպիսկոպոս, Երկնաւոր հօր օրհնութիւնը կ'հայցեմ Անգլիոյ և համայն Բրիտանեայ աշխարհին համար։»

ՌՈՒՍԻԱ.—Պեդերսպուրկի մէջ լուր կայ որ Մ. Վիդդէ պետական պաշտօնատարութեան, առաջիկայ 25 ամեակին առթիւ Կայսրութեան վարչապետ պիտի անուանուի. հակառակ տարածուած զրոյցին թէ Վիդդէի ազդեցութիւնը կոտրած է, կայսրը գրեթէ ամէն օր անոր խորհուրդ կ'հարցնէ կարեւորագոյն խնդրոց համար։

ԻՆՉՊԷՍ Կ'ՀԱՐՍՏԱՆԱՆ.— Տէյլի Թէլէկրաֆի Թղթակիցը Նիւ Եորքէն կ'հեռագրէ.— Մր. Ուիլեըմ Զիկլըր գործի ասպարէզն սկսաւ հացագործի աշկերտութիւն ընելով, և մեծ հարստութիւն դիզեց հաց խմորելու փոշի մը հնարելով. գեղարուեստից և բեւեռային խուզարկութեանց սիրահար մ'էր։ Մր. Զիկլըր վերջերս մեռաւ, և թողուց վեց միլիոն ստեռլինէ աւելի հարստութիւն մը։ Կտակին համաձայն, իր կինը տարեկան 10,000 ստեռլին պիտի ստանայ. իսկ հարստութեան մնացած մասը պիտի ժառանգէ իր որդեգիրը։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՅՈՅՍԵՐԸ

Ուաշինկդընի ռուս դեսպան Կոմս Քասինի Դշ. օր երկար հեռագիր մ'ստացաւ, որ, ինչպէս կ'հաւաստեն իրազեկ շրջանակի մէջ, հաշտութեան մասին Մ. Րուզվէլդի յայտնած կարծիքը ռուս կառավարութեան հաղորդելու համար անցեալ շաբթու Պեդերսպուրկ ղրկած հեռագրին պատասխանն էր։ Ճապոնական դեսպան Դաքահիրա, նոյնպէս Դշ. օր 20 վայրկեանի չափ տեսակցեցաւ նախագահ Րուզվէլդի հետ և դեսպանատուն վերադարձին երկար հեռագիր մը ղրկեց իր կառավարութեան։ Իրմէ լուր առնել ուզող թղթակիցներու ըսաւ թէ խնդիրն այնչափ փափուկ է որ հրապարակութեան տրուելիք բան մը չի կրնար ըսել։ Նախագահ Րուզվէլդ կը ջանայ Դաքահիրայի միջոցաւ տեղեկանալ Ճապոնի հաշտութեան պայմաններուն։ Րուզվէլդ առ ինքն դիմող խմբագիրներուն ըսաւ թէ Պեդերսպուրկի Ամերիկեան դեսպանն այսօր վաղը ունկնդրութիւն պիտի ընդունի Նիքոլա Կայսրէն և թէ նոյն դեսպանէն ընդունած լուրերուն նայելով, չի կարծուիր որ Ռուսիա ուղղակի Միացեալ Նահանգաց միջնորդութիւնն խնդրած ըլլայ. բայց Ամերիկեան դեսպանը հրահանգ ստացած է իմանալու Ռուսիոյ Կայսրէն թէ Միաց. Նահանգաց կառավարութիւնն ինչ կրնայ ընել քիչ ատենի մէջ հաշտութիւն մը ձեռք բերելու համար։

⁂ Բոստ լրագիրը, նախագահ Մր. Րուզվէլդի և կոմս Քասինիի տեսակցութեանց վրայ գրած յօդուածին մէջ, անշուշտ պաշտօնական անձէ մը ներշնչուելով, կ'ըսէ.—«Այս երկու անձանց տեսակցութիւնները անձնական բարեկամութեան սահմանէն անդին չեն անցնիր. մանաւանդ թէ կոմս Քասինի այլ եւս ռուս դեսպան չէ Ուաշինկդընի մէջ։»

ՄԵԾ ԴՈՒՔՍ ՎԼԱՏԻՄԻՐ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ.— Պեդերսպուրկէ կ'հեռագրեն թէ պատերազմին շարունակութեան կուսակիցներուն առաջիններէն մէկն ալ Մեծ Դուքս Վլատիմիրն է, որ կ'ջանայ համոզել Կայսրը թէ տէրութիւնները բնաւ չեն ուզեր որ աւելի զօրանայ Ճապոն։ Ասոր գլխաւոր ապացոյցն ալ սա պարագան է որ ամէն երկրի թերթեր, Անգլիան ալ մէջն ըլլալով, կ'ստիպեն Ռուսիան որ Ճապոնի հաւանական նորանոր յաղթութիւններէն առաջ հաշտութիւն կնքէ։ Մեծ Դուքսն ասկէ կ'հետեւցնէ որ եթէ Ռուսիա անգամ մը եւս պարտուի, տէրութիւնք պիտի ստիպուին սանձահարել Ճապոնը, թող չտալու համար անոր որ աւելի հող գրաւէ։ Հետեւաբար, Վլատիմիր Մեծ Դուքսին կարծեօք, Ռուսիոյ մէկ նոր պարտութիւնը Տէրութեանց կողմէ ի նպաստ Ռուսիոյ ընդհանուր միջամտութիւն մը յառաջ պիտի բերէ։ Մեծ Դուքսն համոզել կ'ջանայ նաև թէ տէրութեանց կողմէ այսօրինակ ընդհանուր միջամտութիւն մը Հ. Արեւելքի մէջ իրաց նախկին վիճակն անփոփոխ պահելու միջոց մը պիտի ըլլայ։

ՌՈՒՍ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐԸ ՃԱՊՈՆԱՑԱՆ.—Թօքիոյէ կ'հեռագրեն թէ վերջին ծովամարտին մէջ Ռուսերէն գրաւուած մարտանաւերը ճապոնական անուններով Ճապոնի նաւատորմին մէջ մտցուած են։ Օրէլ զրահաւորը կոչուեցաւ Սոամի. Կայսր Նիքոլա Ա. զրահաւորը կոչուեցաւ Իքի, և Պէտովի թորփիլահալածը, որուն մէջ կ'գտնուէր Ռոժտեսդվենսքի գերի բռնուած ատեն, կոչուեցաւ Հոգոտէ։

⁂ Ըստ պաշտօնական ցուցակին, Զուշիմայի նեղուցին ծովամարտին առած ռուս գերիներուն թիւն է 6,142, ուրկէ մինչեւ Յունիս 5 մեռան հինգ հոգի, և 137ն ալ արձակուեցան։ Եշ. օր ազատ թողուեցան 65 կրօնաւոր և բժիշկ։

ՌՈՒՍ ԲԱՆԱԿԻՆ ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՄԱՆ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Մանկոլիոյ մէջ Քան կոչուած ցեղին պետն որ ըստ երեւոյթին Չինու իշխանութեան տակ կ'գտնուի, բայց իրականին մէջ անկախ դիրք մ'ունի, արգիլեց ռուսերուն իր հողը մտնել, որով դժուարացաւ ռուս բանակին պարենի հայթայթումը։ Ռուսաց յառաջապահներն որ ցարդ անարգել մինչեւ չէզոք գիծին ներս կ'մտնէին, այժմ արգիլուեցան չէզոք սահմանագիծն անցնելու։

ԵՐԵՒԱԿԱՅԱԿԱՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ.—Պեդերսպուրկի կառավարական շրջանակի մէջ ցարդ այնպէս կ'ցուցնեն թէ Քվանդունկ Թերակղզին Բորդ Արթուրով մէկտեղ Ռուսիոյ ստացուածքն է։ 1904ի ելմտացոյցին մէջ վեց միլիոն րուպլի ծախք նշանակուած էր, իսկ այս տարուանին մէջ ցուցած ծախքին քանակութիւնն է 8,494,000 րուպլի, որուն մէջ նշանակելի ծախքերու բաժին մ'ալ կայ, ինչպէս՝ Բորդ Արթուրի նաւահանգստին շինութեան, առողջագիտական աշխատութեանց ծախքը. Ալեքսէյէվ փոխարքային թոշակին և Քվանդունկի մէջ գաղթականութիւն հաստատելու ծախքերուն համար նշանակուած է 500,000 րուպլի. օտարականաց համար հիւանդանոցի մը շինութեան ծախք նշանակուած է նաեւ 226,000 րուպլի։

ՃԱՊՈՆՑԻ ԼՐՏԵՍՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐՈՒՆ ՄԷՋ.—Վերջերս բազմաթիւ Ճապոնցիներ իբրեւ սպասաւոր սպայի, ամերիկեան մարտանաւերուն մէջ կ'գտնուէին. այս ճապոնցի ծառաներէն մին անցեալ շաբթու ամերիկեան Միսսուրի մարտանաւին մէջ ձերբակալուեցաւ ճիշդ այն պահուն երբ նաւուն մէկ կարեւոր մասին պատկերը կ'պատրաստէր։ Որոշուեցաւ ասկէ ետք Ճապոնցի չընդունիլ ամերիկեան մարտանաւերուն մէջ։

ԹՕԿՕ ՆԻ ՌՈԺԴԵՍԴՎԵՆՍՔԻ.— Թան կ'գրէ.—Ժամանակէ մ'ի վեր Ծով. Թօկօն բաղդատութեան կ'դրուի Նէլսընի հետ, և արդարև, Ծով. Թօկօ իր տաղանդով և քաջութեամբ կրնայ բաղդատուիլ անգլիացի հռչակաւոր ծովակալին հետ, բայց Թօկօ չունի այն յատկանշական ջղայնութիւնը զոր ցոյց տուաւ իր կեանքին մէջ Ապուքիրի և Թրաֆալկարի յաղթականը։ Միքասա, ուր կ'գտնուէր Ծովակալ Թօկօ, Զուշիմայի ամբողջ նաւամարտին ժամանակ կռիւին ամէնէն տաք տեղերը գտնուեցաւ։ Մարտանաւը բազմաթիւ ռումբեր ընդունեց ալ կողմէն և մեքենաներուն կողմէն, սակայն ճապոնական ծովակալին մարտանաւուն կայմերն և ծխնելոյզը միայն քիչ մը վնասուեցան, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ Ռուսք շատ վերէն նշան կ'առնէին։ Մինչ Ծով. Թօկօ, գլխաւոր աշտարակին մէջ կեցած, հրամաններ կուտար, ռումբ մը ինկաւ զարկաւ տեղակալ մը որ իր մօտ կ'գտնուէր. ծովակալը բնաւ չփոթեցաւ, անմիջապէս ծռեցաւ և վեր վերցուց վիրաւորը։ Ծով. Թօկօ ո՛չ մէկ վայրկեան կորսնցուց իր պաղարիւնութիւնն և շարունակ պաղարիւնութեան յորդորներ կ'կարդար իր հրամանին տակ գտնուողներուն, որոնք քիչ կամ շատ գրգռուած էին, և ուշադրութեամբ կ'քննէր ռուսական և ճապոնական նաւատորմին վիճակը։ Երբ կատարելապէս յայտնի եղաւ թէ ճապոնական նաւատորմն յաղթանակեց, ինքն իսկ սկսաւ փընտռել ռուս մնացեալ մարտանաւերը։ Յունիս 2ին միայն մեկնեցաւ իր մարտանաւէն, և նաւամարտին սկիզբէն ի վեր առաջին անգամն էր որ ցամաք կ'ելնէր։ Իր առաջին գործն եղաւ երթալ այցելել Ծով. Ռոժտեսդվենսքիի։— Սասէպոյէ լուր կ'տրուի թէ Ռոժտեսդվենսքի տակաւ առ տակաւ կ'ստանայ իր ոյժերը. հիմա կրնայ նստիլ անկողնին վրայ, և այնպէս կ'կարծուի թէ երկու ամիսէն կատարելապէս առողջանայ, ոտքի ելնէ։ Սասէպոյի հիւանդանոցին բժշկապետին ուղղակի հսկողութեան ներքեւ կ'պատրաստուի ռուս ծովակալին տրուելիք սնունդը։ Հարցուցին ծովակալին թէ կ'փափաքէ՞ր որ իր կինն խնամէ զինքը։ Ռոժտեսդվենսքի պատասխանեց թէ քանի որ արդէն Ճապոնցիք ամենամեծ հոգածութեամբ կ'խնամեն զինքը, հարկ չկայ որ կինն ալ գայ զինք խնամելու։»

ՌՈՒՍԱՑ ՆԵՆԳԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ.—Տէյլի Թէլէկրաֆի Թօքիոյի Թղթակիցը Մայիս 5 թուով հետեւեալը կ'հեռագրէ.— Այն պահուն որ Ճապոնցիք Սասէպօ կ'առնէին ռուս գրաւեալ Օրէլ զրահաւորը, ռուս սպաներն ու նաւաստիներն անվայել վարմունք մը ցոյց տուին։ Մինչ ռուս հրամատար Եունիք, ծանրապէս վիրաւոր, խուցին մէջ կ'քնանար, տասն մեքենավարներ դաւադրութիւն մը կազմելով փորձեցին մարտանաւուն ռազմամթերքի խուցն օդն հանել։ Մայիս 28ին, կէս օրէն առաջ ժամ 3ին ռումբի և վառօդի մթերանոցին տակէն պատրոյգ մը վառել փորձեցին, նաւուն ձախ կողմը։ Ճապոնցիք դաւադրութիւնն երեւան հանելնուն պէս անմիջապէս ութ հոգին հրացանի բռնեցին։ Այս արկածին առթիւ, մարտանաւը նախ Մայզուրու տարուեցաւ փոխանակ Սասէպօի, ինչպէս որոշուած էր նախապէս։ Օրէլի նաւաստիներէն 13ն այնքան ծանր վէրք ստացած էին որ սրտակեղ աղաղակներով կ'ըսէին իրենց ընկերներուն. «Մեռցուցէք զմեզ որ մէկ անգամէն ազատինք ցաւերէն։» Ռուս նաւաստիներն ի բացակայութեան Ճապոնցի պահակներուն, այս 13 վիրաւորները ծովը նետեցին, ուր խեղդուեցան։ Ճապոնցիք երբ յետոյ իմացան ոճիրը, խիստ բարկացան, և Օրէլի հրամատարը, որ ինքն ալ մեծապէս նեղացած էր իր նաւաստիներուն անգութ վարմունքէն, ներողութիւն խնդրեց Ճապոնցիներէն։ Բայց երբ Օրէլ Մայզուրու չհասած այդ հրամատարն ալ մեռաւ, այն ատեն շատ աւելի տխուր տպաւորութիւն մը տիրեց ամէնուն վրայ։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, Յունիս 10.— Ռիւդէր կ'ըսէ. «Նախագահ Մր. Րուզվէլդ ծանուցագիր մ'ուղղեց ճապոնական և ռուս կառավարութեանց, առաջարկելով անոնց որ լիազօր պատուիրակներ կարգեն, հաշտութեան բանակցութեանց վրայ խորհրդակցելու համար։ Ռուսիա և Ճապոն ընդունած ըլլալով այս առաջարկութիւնը, լիազօր պատուիրակները նիստ պիտի գումարեն մօտերս։» Ռիւդէրի մէկ ուրիշ հեռագիրը կ'ըսէ.—«Նախագահ Մր. Րուզվէլդ ամսոյս 8ին ծանուցագիր մ'ուղղեց ճապոնական և ռուս կառավարութեանց, խնդրելով անոնցմէ որ առանց ուրիշի միջամտութեան ուղղակի բանակցութեան մտնեն իրարու հետ, և հաշտութեան պայմանները որոշելու համար լիազօր պատուիրակներ կարգեն։»

ԹՕՔԻՕ, 10.—Ռիւդէր կ'ըսէ. «Կ'հաւաստուի թէ ճապոնական կառավարութիւնը պատրաստ է ընդունելու նախագահ Մր. Րուզվէլդի առաջարկը թէ երկուստեք լիազօր պատուիրակներ կարգուին, հաշտութեան պայմաններուն վըրայ խորհրդակցելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ, 10.— Ուաշինկդընէ կ'հեռագրուի Ռիւդէրի.—«Գերման դեսպան Սբէք ֆոն Շդէրնպուրկ երէկ ընդունուեցաւ Մր. Րուզվէլդի կողմէ։ Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ այս տեսակցութեան միջոցին գերման դեսպանն հաւաստեր է նախագահին թէ Վիլհէլմ կայսր սիրայօժար ոյժ կուտայ իր ջանքերուն՝ հաշտութիւն գոյացնելու համար Ռուսիոյ և Ճապոնի միջեւ։ Միւս կողմէ կ'հաւաստուի նաև թէ Վիլհէլմ կայսր արդէն միջնորդեր է Ցարին մօտ, ի նպաստ հաշտութեան կնքման։»

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 10.— Պեդերսպուրկի Հեռագրական Գործակալութիւնը կ'ծանուցանէ թէ Ռուս Կառավարութիւնն ընդունեց Մր. Րուզվէլդի առաջարկը, բայց չի գիտցուիր թէ ո՞ւր տեղի պիտի ունենայ ճապոնցի և ռուս պատուիրակներուն գումարումն հաշտութեան պայմաններուն վրայ բանակցելու համար։ Նոյն Հեռագրական Գործակալութիւնը կ'ծանուցանէ թէ Ճապոն պիտի որոշէ գումարման վայրը։ Դարձեալ նոյն Հեռագրական Գործակալութիւնը բացարձակապէս կ'հերքէ թէ Արտաքին գործոց նախարար Կոմս Լամստորֆ հրաժարեր է։

ԼՈՆՏՈՆ, 11.— Ճապոնի Արտաքին գործոց նախարար Պարոն Քոմուրա ծանոյց նախագահ Մր. Րուզվէլդի թէ Ճապոն պատրաստ է լիազօր պատուիրակներ կարգել հաշտութեան պայմաններուն վրայ բանակցելու համար Ռուսիոյ կողմէ կարգուելիք պատուիրակներուն հետ։— Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Ռիւդէրի.—«Ճապոն երէկ հաղորդեց թէ ի՛նչ են իր պայմանները, բայց գաղտնի կ'պահուին անոնք։»— Ուաշինկդընէ կ'հեռագրուի Սէնդրըլ Նիւզի թէ նախագահ Մր. Րուզվէլդ երէկ արձակուրդով Վիրճինիա մեկնելէ առաջ յայտարարեց թէ մեծ յոյս ունի որ մօտերս հաշտութիւն կնքուի։—Թօքիոյէ կ'ծանուցուի Ռիւդէրի թէ ճապոնական շրջանակներու մէջ համակրութիւն կը յայտնուի հաշտութեան մասին։

ԼՈՆՏՈՆ, 10.— Զրոյց եղաւ Սանկարանին մէջ թէ Ռուս կառավարութիւնը դիմում ըրեր է ամերիկեան կառավարութեան, որպէս զի միջնորդութիւն ի գործ դնէ։ Բայց այս լուրը դեռ չէ հաստատուած։—Փիլիփփեան կղզիներու ընդհանուր կառավարիչ Մր. Րայդ ծանոյց իր կառավարութեան թէ Մանիլա ապաստանած ռուս յածանաւերը զինաթափ եղան, կ'ծանուցուի թէ այս մարտանաւեր մինչեւ չորս ամիս պիտի կրնան նորոգուիլ։—Մանիլայէ կ'ծանուցուի թէ ամերիկեան իշխանութիւնք ռուս յածանաւերէ վերցուցին բոլոր կարեւոր կազմածներն ու մեքենաները, և Քավիդէի նաւարանը տարին։ Մանիլայի շրջակայքը ճապոնական երկու զրահապատ յածանաւ և եօթը թորփիլահալածէ բաղկացեալ նաւաբաժին մը տեսնուեցաւ։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 10.— Այսօր Վլատիվոսդոքի հիւսիսակողմը տեսնուեցան ճապոնական վեց զրահապատ յածանաւեր և բազմաթիւ թորփիլանաւեր ու թորփիլահալածներ, որոնք քիչ ետքն աներեւոյթ եղան։ Այնպէս կ'կարծուի թէ այս նաւաբաժին հետազօտութիւններ կ'կատարէ։

ԼՈՆՏՈՆ, 10.— Թօքիոյէ կ'ծանուցուի թէ Ծով. Թօկօ տեղեկագիր մը ղրկելով Թօքիօ, ծանոյց որ Զուշիմայի նաւամարտին առեն ընկղմած Ադմիրալ Նախիմով, Տմիդրի Տոնսքոյ և Վլատիմիր Մոնոմախ յածանաւերը կարելի պիտի ըլլայ ջուրէն երեւան հանել։ Առ այս Սասէպոյէ դէպի նաւամարտի վայրը գացին բազմաթիւ ճարտարագէտներ։

ՊԵՐԼԻՆ, 10.—Վէսդֆալիոյ գերման գործարանատէրներն 150,000 մարք նըպաստ տուին Զուշիմայի նաւամարտին մէջ մեռած Ճապոնցի նաւաստիներու և սպաներու ընտանեաց համար։ Այս գումարը Թօքիոյի գերման դեսպանին միջոցաւ յանձնուեցաւ ճապոնական կառավարութեան։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 10. (Պաշտօնական).— Սպարապետ Լինիեւիչ կ'հեռագրէ Կայսեր, ամսոյս 9 թուով.— «Մեր բանակներու դիրքերուն մէջ ո և է փոփոխում յառաջ չէ եկած. մեր ջոկատներն յառաջ խաղացին մեր բանակին ձախ կողմին վրայ, մինչեւ Տակուսիադան—Շիմիաօզէն—Թօնմակօա—Ինլազաֆի—Վաննօկօւ, ուր դիմադրութեան հանդիպեցան թշնամիին կողմէ։ Անկէ կռիւ մը յառաջ եկաւ, որու միջոցին սպաննուեցաւ դեր—գնդապետ Շուլուշէնքօ։»

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 10.— Սպարապետ Լինիեւիչ կ'հեռագրէ Կայսեր.—«Բիրինէ 10 քիլոմէդր հեռու դէպ հարաւ հետազօտիչ

ջոկատ մը զրկուեցաւ։ Այս կողմէ Ճաբոնցւոց յարձակողական մէկ շարժումին կ'սպասուի։ Ամէն միջոց ձեռք առնուած է Քիրինի պաշտպանութեան համար։»— Դարձեալ Զօր. Լինիեւիչ կ'հեռագրէ կայսեր թէ Բօսիէդ ծովախորշին մէջ՝ Եէնչէնկ՝ գտնուող ռուս զօրաց օգնական ջոկեր զրկուեցան։ Միջոցներ ձեռք առնուած են, որպէս զի Ճարոնցիք չկարենան այն կողմէն գործողութիւն կատարել։

ԼՈՆՏՈՆ, 10. — Ալֆոնսօ Թագաւոր այս առտու մեկնեցաւ Լոնտոնէ դէպի Մադրիտ, ուր պիտի երթայ Բարիզի ճամբով։ Սպանիոյ Թագաւորը սիրալիր կերպով հրաժեշտ առաւ Էտուարտ Թագաւորէն որ մինչեւ կայարան յուղարկ գնաց Կալլէսի իշխանին հետ։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 10. — Պաքուէ կ'հեռագրուի Յունիս 10 թուով թէ Շահը Պաքուէ անցնելով հասաւ Պաքու ուր հանդիսաւորապէս ընդունուեցաւ ընդհանուր կառավարիչին, նահանգին երեւելեաց, զինուորական և քաղաքային պաշտօնէութեանց, Հայ և պարսիկ հոգեւորականութեան, պարսիկ ազնուականներու, քաղաքապետութեան և պարսիկ հպատակներու կողմէ։ Բոլոր այս անձնաւորութիւնք ներկայացուեցան Շահին որ շատ յուզուած էր իրեն եղած սիրալիր ընդունելութենէն։ Շահը կ'ճամբորդէ Զարին կողմէ յատկապէս զրկուած կառախումբով, պարսիկ Վարչապետին և իր բազմաթիւ հետեւորդներուն ընկերակցութեամբ։ Շահը կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին մեկնեցաւ Ռոստովոսն, մինչ նուագախումբը կ'ածէր պարսիկ ազգային քայլերգը։

ՆԵՐՔԻ՛Ն ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ականակուռ Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Անատոլուի Օսմ. երկաթուղեաց ընկերութեան ընդհ. Տնօրէն Տքթ. Ջանոէրի. —Բ. Շէֆագաթ' Պուլկարիոյ կայս. Քոմիսէր Ֆերիտ Սաղրգ—էլ—Մուէյյէտ փաշայի կնոջ։

ՓՈԹՈՐԻԿՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Բարձրեալն Աստուած համօրէն Թուրքիան ազատ պահէ ամէն տեսակ երկնային և երկրաւոր աղէտներէ։ — Երէկ առտու ժամը երեքին բուռն փոթորիկ մը ծագեցաւ Պոլսոյ մէջ, և ուրեք ուրեք ծանր և ուրեք ուրեք թեթեւ վնասներ պատճառեց։ Մեր ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ ԿԱՅՍՐԸ, որուն թանկագին շնորհներն ամէն օր կ'ծանուցանենք մեր թերթերուն մէջ, և Որ օգնութեան կ'փութայ ամէնէն առաջ՝ աշխարհի ո՛ և է կողմն արկածեալ թշուառներու, Իր հոգածութեան առարկայ ըրած է նաև այս փոթորիկէն արկածեալները, և բարեհաճած է հրամայել որ փութով պատսպարուին արկածեալները, վիրաւորեալները խնամուին մեծ հոգածութեամբ և նուէր մ'ըրած է բաժնուելու համար որոնց որ անկ է։ Ըստ Կայս. Բարձր. հրամանի, վիրաւոր աղաք փոխադրուեցան Համիտիէ Մանկանց հիւանդանոցը, ուր կ'խնամուին ճարտար բժիշկներու և վիրաբոյժներու ձեռքով, իսկ յատկապէս բժիշկներ սահմանուեցան այն վիրաւորեալներուն համար որ կ'դարմանուին իրենց տան մէջ։ Եղած վնասին չափն որոշելու, վիրաւորներուն՝ ըստ Կայս. բարձր և բարեգութ կամաց՝ խնամուելուն վրայ հսկելու, արկածեալները պատսպարելու, Կայս. նուէրը բաշխելու և այլ յարակից պարագաներու մասին միջոցներ անօրինելու համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ անդամակցութեամբ Քաղաքապետ Րըզայ փաշայի, Կայս. Թիկնապահ և ընդհանուր սպայակոյտի ընդհ. դատախազի փոխանորդի օգնական Միւշիր Էօմէր Րիւշտի փաշայի, Պէշիքթաշի ոստիկանապետ Ֆերիտ Վասըֆ փաշայի։ Յանձնաժողովը պաշտօնի ձեռնարկած է։

ՇՔՈՏՐԱՅԻ երկրաշարժին արկածեալներուն համար, ինչպէս գրած էինք, ՎեՀ. ԿԱՅՍՐՆ 3,000 ոսկի բարեհաճեցաւ շնորհել։ Այս նուէրը, ըստ Բարձր. կամաց, արկածեալներու բաշխելու համար յանձնաժողով մը զրկուեցաւ արկածին վայրը։ Այս յանձնաժողովին կ'անդամակցին Սերեզի նախորդ կառավարիչ Հըֆզի փաշա, Աստանայի Ռէժիի նախորդ Տնօրէն Աւէմ պէյ, և զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ անդամ դեր—գնդապետ Թէվֆիք և Խոճէմ պէյերը, որ առջի օր Պոլսէ ճամբայ ելան դէպի Տիւրացցօ, աւստրիական Թէլոլ շոգենաւով։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Աւստրիական դեսպանն և ֆրանս. գործակատարը շաբաթ օր տեսակցեցան Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ։ — Ամերիկեան դեսպանը տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ։ — Սեւ Լերան գործակատարը տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց խորհրդական Նաում փաշայի հետ։ —Ֆրանս. գործակատարը տեսակցեցաւ նաև Արտաքին Թղթակցութեանց Տնօրէն Նուրի պէյի հետ։— Շուէտ Նորվէկեան դեսպանը Շաբաթ առտու տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ, անոր ապարանքին մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ. — Նէվրոքոբի մէջ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Օսմ. զօրաց և Պուլկար աւազակախումբի մը միջեւ, որմէ սպաննուեցան 7 հոգի, և գրաւուեցան անոնց զէնքերը։ — Քիլիսուրէի Լէհվէ գիւղին մէջ պահուըտած երկու աւազակներ, Վասիլ և Բէզրօ, ողջ ձերբակալուեցան։—Վարտարի շրջակայքը սպաննուեցաւ յոյն աւազակ մը, որ զէնք գործածած էր Օսմ. զօրաց դէմ, անձնատուութեան համար իրեն եղած հրաւէրին վրայ։

ԱՂԵՏԱԼԻ ՀՐԴԵՀ.— Շր. գիշեր ժամ 1½ին հրդեհ ծագեցաւ Ենի Գաբու, Քեաթիպ Գասըմ Փաշա, և այրեցան 10 տուն և 1 նպարավաճառի խանութ։ Եղած ազդու ջանքերուն շնորհիւ, կարելի եղաւ աւելի մեծ աղէտի մը առաջքն առնել, մանաւանդ որ տուները փայտաշէն և իրարու շատ մօտ գտնուելուն, պատրաստ ճարակ կ'ընծայէին բոցերուն։ ՎեՀ. ԿԱՅՍՐԸ հրդեհին վայրը փութացուցած էր Թիկնապահ Լութֆի և Րէմզի պէյերը, որք ազդու հրամաններ հաղորդեցին հրդեհին առաջքը շուտով առնելու համար։ Նոյնպէս, հրդեհին վայրը փութացած էին Ոստիկանական նախարար Շէֆիք փաշա, Կայսերական Ա. զօրաբանակին հրամանատար և Կայսերական Թիկնապահ Միւշիր Սաատէտտին փաշա, Քաղաքապետական Ա. քննիչ Օսման պէյ, որ նոյնպէս հարկ եղած հրամանները տուին հրդեհին թափը կասեցնելու համար։ Անմիջապէս բերուեցաւ նաև նաւահանգիստի Վերատեսչութեան Մէթէորէտոն շոգենաւը, որ իր խողովակներով ջուր հասցուց Ենի Գաբուի նաւամատոյցէն, և հրշէջ խումբերու օժանդակութեամբ, կարելի եղաւ սահմանափակել հրդեհը։ Ոստիկանական քննութեամբ հասկցուեցաւ որ հրդեհը ծագում առած է Բերպերեան Մարիամի տունէն, ուր վարձքով կ'բնակէր շոլախան Ստեփան. ոսկերիչ Զարեհ ու Ալէքսան ազաներն ու գինեբրապան Մուհիէտտին տեսած էին տան ծածքին բոցակիլը, և իմաց տուած էին ոստիկանութեան։ Ստեփան իր կահ կարասին ապահովագրած էր Պալքան ընկերութեան և հրդեհի պահուն իր բացակայութիւնը կասկած յարուցած է թէ դիտմամբ կրակ տուած է առնին։ Ոստիկանութիւնը կ'փնտռէ Ստեփանը, որուն տղաքը. Միքայէլ, Հրանտ և Արշակ հարցաքննութեան ենթարկուեցան, բայց ըսին թէ չեն գիտեր որ իրենց հայրն ո՛ւր կ'գտնուի. այս յայտարարութիւնն ա՛լ աւելի ծանրացուցած է ոստիկանութեան կասկածները։ Ոստիկանութեան նախարար Շէֆիք փաշա, Ա. զօրաբանակին հրամանատար Միւշիր Սաատէտտին փաշա, Քաղաքապետական պաշտօնատարք և Դուռ Գաբուի ու Ենի Գաբուի ոստիկանութիւնը միջոցներ ձեռք առին արկածեալները պատսպարելու համար, և ուտելիք բաշխեցին անոնց։ Ոստիկանական պաշտօնեայք նաև խիստ հրակոյութիւն ի գործ դրին ազատելու կարասիները պահպանելու համար։ Այս առթիւ ջերմագին բարեմաղթութիւններ եղան Կայսերական արեւշատութեան համար։ Ենի Գաբուի Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութիւն յայտնեց Ոստիկանական նախարար Շէֆիք փաշայի, որուն ազդու ջանքերուն շնորհիւ կարելի եղաւ առաջքն առնել իրապէս աղետալի հրդեհի մը, և մաղթանքներ ըրաւ Կայսերական արեւշատութեան համար։

—Երէկ առաւօտ հրդեհ ծագեցաւ Պոլիս, Ազաբրայ, և այրեցան երեք տուն և մէկ նպարավաճառի խանութ։ Հրդեհը ծագում առաւ Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ նախկին Տէֆթէրտար հանգուցեալ Թէվֆիք պէյի կնոջ տունէն, յանկարծակի, որով հազիւ կարելի եղաւ մաս մը կարասի ազատել. նոյն իսկ մնացեալք հազիւ կրցան կեանքերնին ազատել։ Հրդեհը ծագում առաւ նախորդ գիշերուընէ բազմոցին վրայ մնացած սիկառէ մը բազմոցին խոտերուն բռնկելէն։ Հրդեհին վայրը փութացած էին Պոլսոյ և Բերայի հրշէջ զօրաց գունդերը, ոստիկանական նախարար Շէվքէթ փաշա, Կայս. Ա. զօրաբանակի հրամանատար Միւշիր Սաատէտտին փաշա։

ՄԱՀ.—Կայս. Սեննեապետ և Կայս. Գալաթան Թարգմանիչ Րաղըփ փաշայի եղբայրը, Րէշիտ փաշա, որ հիւանդ էր ժամանակէ մ'ի վեր, երէկ մեռաւ Գամըֆիւզի ապարանքին մէջ։ Յուղարկաւորութիւնն այսօր կատարուեցաւ։

ԿԱՌՔԻ ԱՐԿԱԾ.— Սկիւտար, Սէլամսըզ բնակեալ կառապան Անդրանիկ, երէկ երբ երկու հրեայ յաճախորդ առած կ'տանէր նաւամատոյց, կառքին ձիերը խրտչելով, սկսան սրարշաւ վազել, և Անդրանիկ վար իյնալով, դէմքին և մարմնոյն այլ և այլ մասերէն վիրաւորուեցաւ։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Ս. Պատրիարք Հայրը Շբթ. իրիկուն Մեծ Կղզի երթալով հիւրընկալուեցաւ իր եղբօր Տոքթ. Օրմանեան էֆ.ի բնակարանը։ Ն. Սրբազնութիւնը վաղը պիտի իջնէ Պատրիարքարան։

—Իզմիրի առաջնորդ Տ. Եղիշէ եպս. Դուրեան այս շաբթու մայրաքաղաքս ժամանելով, ասկէց Արմաշ պիտի երթայ չորս սարկաւագները վարդապետ ձեռնադրելու համար։

—Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ Տ.Տ. Բաբգէն, Ղեւոնդ և Գարեգին վարդապետները ներկայ պիտի գտնուին Ռօպէրդ Քօլէճի և Հօմ Սքուլի վկայականաց բաշխման հանդէսներուն։

—Յունաց նախորդ Պատրիարք Տ. Կոստանդինոս շնորհակալութեան գիր մ'ուղղեց Ս. Պատրիարք Հօր որ շնորհաւորած էր իր անուան տարեդարձը։

—Տ. Արիստակէս եպսկ. Վանքեան շաբաթ օր Պատրիարքարան գալով տեսակցեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

—Երուսաղէմի նախորդ ելեւմտից տեսուչ Ղեւոնդ վրդ.ի հաշուոց քննիչ յանձնաժողովն յառաջիկայ հինգշաբթի նիստ պիտի գումարէ։

—Վանայ առաջն. տեղապահը կ'տեղեկագրէ Պատրիարքարան թէ նորընտիր Քաղաքական Ժողովն հրաւիրուած է նիստ գումարել, սակայն մէկ անդամ միայն ընդունած է իր պաշտօնը, մնացեալներն հրաժարեր են։

—Ազգ. Հիւանդանոցի Ս. Փրկիչ մատրան մէջ երէկ առաւօտ պատարագեց Տ. Գրիգորիս Արքեպսկ. Յովհաննէսեան և քարոզեց օրհնելով սոյն գթութեան յարկին սատարողներուն յիշատակն և ապա սրտագին բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար։ Ն. Սրբազնութիւն ապա նախագահեց ի պատիւ իրեն տրուած սեղանին։ Տ. Գրիգորիս Սրբազան Հիւանդանոց երթալով այցելեց Տ. Աղան Մ. Վ. Համամճեանի։

—Ենի Գաբուի Ս. Թադէոս և Բարթուղիմէոս եկեղեցւոյ քարոզիչ Տ. Վահան Մ. Վ. երէկ առաւօտ յետոյ իր քարոզին մէջ գիշերուան հրդեհն որ ահագին աղէտ մը կ'սպառնար թաղին, բայց բարեխնամ կառավարութեան ջանքերուն շնորհիւ զսպուեցաւ։ Տ. Վահան Մ.Վրդ. բարեմաղթութիւններ ըրաւ ՎեՀ. ԿԱՅՍԵՐ արեւշատութեան համար, ներկաներուն սրտաբուխ «ամէն»ներուն մէջ։ Քարոզիչ հայրը հրաւիրեց ժողովուրդն որ «Տէր Ողորմեա»ին մասնակցի, մաղթելով որ այսպիսի աղէտներէ զերծ մնայ ժողովուրդը։ Պատրիարքարանէն Շաբաթ գիշեր հեռագրուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր թէ Ենի Գաբուի եկեղեցին ու վարժարանը վնաս չեն կրած հրդեհէն։

—Դալֆեան Որբանոց. —Խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ կ'ծանուցանէ թէ Գահիրէէն բարեսէր անձինք հետեւեալ նուէրներն ըրած են ձեռամբ խնամակալուհի Տկն. Էլիզա Տ. Արթինի. — Վսեմ. Պօղոս փաշա Նուպար 10 եգիպտ. ոսկի, բարեսէր ոմն և Տէր եւ Տիկին Մ. Անդրանիկեան 5ական անգլիական ոսկի, 2ական անգլ. ոսկի՝ Տեարք Օննիկ Տէրվիշեան, Գէորգ Թօփալեան, Կարապետ Բէշեան, Պետրոս Կարապետեան, Տիգրան Եպէեան, Գրիգորիս Պօղոսեան, Յովհաննէս Տիրատուրեան, 2 գաղղ. ոսկի՝ Մկրտիչ Շալճեան, 1 անգլ. ոսկի Տիկին Սաթենիկ Եալազճեան։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՕԵԱՄԱ ԵՒ ՎԼԱՏԻՎՈՍՏՈՔ

ԴԷՊ Ի ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ։ Յունիս 11.— Ռուս Հեռագր. Գործակալութեան Թղթակիցն հետեւեալ լուրը կուտայ Կունձուլինէ Յունիս 11 թուով.—«Զրոյց կայ թէ Ճարոնցիք այս առտու մեծ ույժերով սկսան յարձակիլ մեր ձախ կողին դէմ։ Այնպէս կը կարծուի թէ ասիկա ցոյց մ'է նման անոր զոր Ճարոնցիք ըրին Մուգտէնի ճակատամարտին սկիզբը, ապա յարձակելով մեր ձախ կողին դէմ, մինչ ետքն հասկցուեցաւ թէ իրենց բուն նպատակն էր պաշարել մեր աջ կողը։ Ռուս բանակը պատրաստուած է ճակատամարտի, և ո և է պատահականութեան առջեւ կազմ և պատրաստ կ'սպասէ։»

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 11.— Ռուս Հեռագրական Գործակալութեան Թղթակիցն հետեւեալը կ'հեռագրէ Զօր. Լինիեւիչի բանակեղէն.— «Բանակին այժմու կացութիւնը շատ լաւ է։ Հագուստ, ռազմանիւթ, պաշար և չոր խոտ կայ մէկ տարի բաւելու չափ։ Բանակին առողջական վիճակը կատարեալ է։ Ծովու վրայ մեր կրած պարտութիւնէն ի վեր զօրաց բարոյական կորովն ալ վերստացած է իր նախկին ույժը, և հիմա բանակն ամբողջ վրիժառութեան ոգւով լեցուած է։ Սպարապետ Լինիեւիչ հակառակ իր յառաջացեալ տարիքին, գործունեայ, անխոնջ և կորովի հրամանատար մ'է։ Սպաները կատարելապէս համոզուած են թէ պիտի յաղթեն թշնամին։»

ԼՈՆՏՈՆ, 11.—Մարքիզ Օեամա երբ իմացաւ որ հաշտութեան մասին խօսքեր կ'ըլլան, սկսաւ մեծ գործունէութիւն ցոյց տալ, եւ մեծ ույժերով զինուորական գործողութիւններու կ'ձեռնարկէ Խարպինի և Վլատիվօստոքի դէմ։ Եթէ հաշտութեան բանակցութիւնք քիչ մ'ալ յապաղին, Ճարոնցիք գրաւած պիտի ըլլան այն քաղաքները, որով Ճարոնի պայմանները պիտի ծանրանան։

ԲԱՐԻԶ, 11. —Հավաս կ'ծանուցանէ թէ ո՛չ միայն Ճարոն, այլ Ռուսիա ալ ընդունեց Մր. Ռուզվէլդի այն առաջարկը թէ միջազգային դեսպանախորհուրդ մը գումարուի, հաշտութեան բանակցութիւնները կատարելու համար. ըստ այսմ, Ռուսիա եւ Ճարոն լիազօր պատուիրակներ պիտի կարգեն, որք ժողով պիտի գումարեն Ուաշինկթընի մէջ։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 11. — Կ'ըսուի թէ մօտերս զինադադար մը պիտի կնքուի և հաշտութեան պայմաններու նախնական բանակցութիւնք երկար պիտի չտեւեն։

ԼՈՆՏՈՆ, 11. —Էտուարտ Թագաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց նախագահ Մր. Ռուզվէլդի, հաշտութեան մասին իր ըրած ջանքերուն համար։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 11.— Ռուս քաղաքագէտ մը յայտարարեր է խօսակցութեան մը մէջ որ թէեւ Մր. Ռուզվէլդ և Մեծ Տէրութիւնք մեծապէս կ'փափաքին որ հաշտութիւն կնքուի, բայց ինք չի կարծեր որ վերջ տրուի պատերազմին։ Լիազօր պատուիրակներ պիտի կարգուին, մի միայն քննելու համար Ճարոնի պայմանները, բայց մինչեւ որ Ճարոն չհրաժարի իր մէկ քանի խիստ պահանջումներէն, անկարելի է որ հաշտութիւն կնքուի։ Իրաց այս վիճակին մէջ Ռուսիա պիտի շարունակէ պատերազմը։ Արդէն Ռուսիա ցոյց տուաւ թէ Ճարոն ի՛նչ պահանջումներէ պէտք է հրաժարի։

ԼՈՆՏՈՆ, 11.—Նիւչուանկի անգլիական հիւպատոսը տեղեկագրեց իր կառավարութեան թէ Ճարոնցւոց գրաւումէն ի վեր, նոյն քաղաքին առեւտուրը շատ զարգացած է. միլիոնաւոր վնաս կար երբ քաղաքը կ'գտնուէր Ռուսաց ձեռքը, մինչ այդ վնասն այսօր իջած է 300,000 ոսկիի։ Հիւպատոսն ապա յոյս կ'յայտնէ որ Նիւչուանկ փայլուն առեւտուր մը պիտի ունենայ ապագային։

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 11.— Սէնդրըլ Նէօզի Դանճէրի Թղթակիցը կ'հեռագրէ թէ կրնայ ըլլալ որ Մարոքի խնդիրն յանկարծ կնճռոտի։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԹՕՔԻՕ, Յունիս 11 (Պաշտօնական). — Ճարոնցիք առաջս Ցին դուրս հանեցին Ռուսերը Լիանկչիքօրէ և Ռանկչէնկքէնէ, և գրաւեցին շրջակայ երեք վայրեր։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 11.—Երէկ, հոս հասան Ռուսիոյ և Ճարոնի պատասխանները Մր. Ռուզվէլդի ծանուցագրին։ Պատերազմիկ երկու տէրութիւնք կ'ընդունին նախագահին առաջարկը (տես երէկի հեռագիրները) և շնորհակալութիւն կ'յայտնեն իր ջանքերուն համար։ Կ'ըսուի թէ Ֆրանսա ազդեցութիւն ի գործ դրեր է Ռուսիոյ վրայ։

ՌԷՆ, 11.— Առեւտրական նախարար Մ. Տրուպիէֆ, խօսելով Ֆրանքօ-ռուս դաշնակցութեան վրայ, ըսաւ թէ Ֆրանսա պէտք չէ բաժնուի իր զինակցէն, հասարակ ներկայ պարագաներուն։

ՊԵՐԼԻՆ, 11.— Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կ'յայտարարեն թէ Մ. Նահանգք և Գերմանիա միասին միջամտութիւն ի գործ պիտի դնեն վերջ տալու համար ռուսօ-ճարոնական պատերազմին։

ՍԱՆ ՍԵԲԱՍԴԻԱՆ, 11. — Ալֆոնսօ Թագաւոր հոս հասաւ։

ՎԻԵՆՆԱ, 11. –Ֆրանց Եօզէֆ կայսրը Ֆրանց Ֆէրտինանտ արքիդուքսին կնոջ՝ Հօհէնպէրկի իշխանուհիին շնորհեց պալատան մեծ արտօրողապետուհիի տիտղոս։ Ն. Վեհափառութիւն Հօհէնպէրկի իշխանական Տան անդամներուն և իրենց յաջորդներուն շնորհեց «Պայծառափայլ Բարձրապատուութիւն» տիտղոսը։

ՎԵՐՋԻ՛Ն ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ. ՅՈՒՆԻՍ 10.)

ՌՈՒՍՍԵՒՃԱՐՈՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐԸ

Հաշտութեան մասին տարածուած զրոյցները, որոց մեծագոյն մասը Ռեուդէրի Հեռագրական Գործակալութիւնը տարածեց աշխարհիս չորս կողմը, հաստատ հիմ չունին դեռ։ Ճարոն չուզեր հաշտութեան իր պայմանները ծանօթացնել մինչեւ որ հաստատ երաշխաւորութիւն չունենայ Ռուսիոյ լրջօրէն խաղաղութեան փափաքելուն. և Ռուսիա, ինչպէս առաջ, այս անգամ ալ կ'մերժէ օտար միջամտութիւն։ Բեդերսպուրկի բարձր շրջանակի մէջ պատերազմասէր կուսակցութիւնը չկորսնցուց դեռ իր ազդեցութիւնն և կ'պնդէ շարունակել պատերազմը, որուն վախճանին Ռուսիոյ համար շատ նպաստաւոր ըլլալէն ալ հաստատեց Լինիեւիչ Մանչուրիէն զրկած ծանօթ հեռագրով։ Միւս կողմէ բովանդակ Ռուսիոյ մէջ ժողովուրդը հաշտութիւն կ'խնդրէ։ Նիքօլա Կայսրն անցեալ օր Բեդերսպուրկի ամերիկեան դեսպանն ունկնդրութեան ընդունած ատեն, շնորհակալութիւն յայտնեց նախագահ Րուզվէլդի հաշտասէր բարեացակամութեան համար, աւելցնելով թէ հաշտութեան խնդիրն ինք ձեռք պիտի առնէ։ Հաշտութեան դէմ ցուցուած քաղաքական բայց աննշմարելի այս մերժումը, տարակոյս չկայ որ Ուաշինկթընի միջամտութեամբ պիտի ընդունուի, եթէ պատճառ մը չկայ ատոր այդպէս ըմբռնելուն, զի Ռուսիոյ մէջ Մեծ—Դուքսերը այսօր իսկ պատերազմը շարունակելու կողմն են։ Սպառազինութիւնը, ինչպէս կ'իմանանք, այնպիսի մեծ փութով կ'շարունակուի որպէս թէ Ռուսիա նոր սկսած ըլլար պատերազմը, և ոչ թէ, ինչպէս կ'փափաքին Ամերիկա, Ֆրանսա և Անգլիա, անոր վերջանալուն մօտեցած։ Ըստ ամենայն հաւանականութեան, ջախջախիչ պարտութիւն մ'եւս պէտք պիտի ըլլայ, մինչեւ որ իրական հանգամանք մը ռուս աւագօրեարին հաշտութեան փափաքները։

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Յունիս 9. — Սէնդրըլ Նէօզ դիւանագիտական յոյժ իրազեկ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Ճարոնի կառավարութիւնը ցարդ որեւէ նշան չտեսաւ համոզուելու համար թէ Ռուսիա հաշտութեան կ'փափաքի։ Ճարոն պատրաստ է հաշտութեան պայմաններուն բանակցութեան մտնելու, եթէ առաջարկն ուղղակի Ռուսիայէ կամ արտօնուած կողմէ մ'ընդունի։ Թօքիոյէ հասած վերջին լուրերուն նայելով Միքատոյի խորհրդականները կ'պնդեն պատերազմական տուգանք մ'առնելու համար։ Կար ժամանակ մը յորում առանց այս պայմանին ալ կարելի էր հաշտութիւն կնքել, բայց պատերազմին երկարումը այնպիսի մեծ ծախքերու պատճառ եղաւ Ճարոնի որ այսօր առանց պատերազմական տուգանքի կարելի չէ հաշտութիւն կնքել։ Ռուսիա այժմ թէպէտ կ'ճանչնայ Սախալինի վրայ Ճարոնի իրաւունքը, և հաճութեամբ կ'հրաժարի Բորդ Արթուրէն և Մանչուրիոյ հողէն, բայց Ճարոն պիտի պահանջէ նաև որ Վլատիվօստոք զօտւ առեւտրական նաւահանգիստ մը վերածուի։ Պատերազմական տուգանքի խնդրոյն գալով, կ'հաւատեն թէ Ճարոն այս պատերազմին պատճառաւ հարիւր միլիոն ոսկի ծախք ըրած է ցարդ. ասիկա հիմ պիտի բռնուի առաջիկայ պայմաններուն։ Թէպէտ կ'ըսեն թէ Ամերիկա պիտի փորձէ միջնորդել, բայց հաւանական չերեւիր որ արդիւնք ունենայ իր միջնորդութիւնը, մինչեւ ցամաքային առաջիկայ ճակատամարտը, որ ամէն միջնորդութենէ աւելի վճռական ու հաստ ազդեցութիւն մը պիտի ունենայ հաշտութեան խնդրոյն վրայ։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Յունիս 9. — Լամստորֆ կոմսը յանձնարարեց պետական խորհրդական Ներադովի, որ լուր առնելու համար արտաքին գործոց պաշտօնատուն դիմողներուն ըսէ թէ Ռուսիա իր դեսպաններէն և ոչ մէկուն հրահանգ տուաւ ուղղակի կամ անուղղակի միջնորդելու Ճարոնի հաշտութեան պայմանները տեղեկանալու։ Այս մասին Ռուսիոյ վերագրուած ամէն լուրերն ալ անհիմն են։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Յունիս 9. —Քաղաքական կառավարական բարձր շրջանակներու մէջ բացարձակապէս կ'հերքեն հաշտութեան խնդրուած ըլլալու լուրերը։ Ռուսիա միջնորդութիւն չընդունիր, եւ չափազանց կ'ընդունի, որչափ ալ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ կարելին ի գործ կ'դնեն ատոր համար։ Կայսրն անյողդողդ է իր որոշման մէջ, եւ ինչ որ ալ ըլլայ, պիտի շարունակէ։

ՌՈՒՍ ԳԵՐԻՆԵՐԸ

ՊԵՐԼԻՆ. Յունիս 9. —Թօքիոյէ կ'հեռագրեն թէ Ֆուգամի մէջ գտնուող ռուս գերիները, որոց մեծ մասը ռուս Լեհեր են, Զուշիմայի ծովամարտին մէջ Ճարոնցւոց յաղթանակն իմանալնուն պէս ըսին թէ նախամեծար կ'համարին պատերազմին աւարտելէն ետք փոխանակ Ռուսիա դառնալու, Սաղալին կամ Վլատիվօստոք երթալ եւ Ճարոնի հպատակ ըլլալ։ Այս գերիներ կ'կարծեն թէ Սաղալին եւ Վլատիվօստոք Ճարոնցիներու ձեռքը կ'գտնուին այժմ։

(Die Zeit, Յունիս 10.)

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄԸ

ՊԵՐԼԻՆ, Յունիս 9. — Հակառակ զանազան լուրերու, Բեդերսպուրկէ հասած նորագոյն լուրերու նայելով, հաշտութեան գաղափարը դեռ մեւտ իսկ գրաւած չէ բարձր շրջանակի մէջ։ Կայսրը բացարձակապէս պատերազմը շարունակելու կողմն է։ Ռուս Թղթակից մը կ'ըսէ թէ վերջին օրերուս մէջ հաշտութեան մասին տարածուած լուրերն արուեստակեալ են։

ՄԱՆՉՈՒՐԵԱՆ ՌԱԶՄԱԴԱՇՏԷՆ

ԼՈՆՏՈՆ, Յունիս 9.— Ռազմադաշտէն հասած և վաւերացման կարօտ լուր մը կ'ըսէ թէ Ճարոնցիք գրաւեցին Օմօզէ կոչուած տեղը, որ դէպ ի Վլատիվօստոք և Քորէա տանող ճամբաներուն զիրար կըտրած կէտն է։ Եթէ այս լուր հաստատուի, Զօր. Լինիեւիչի բռնած նոր դիրքերը պաշարման վտանգի պիտի ենթարկուին, և Վլատիվօստոք պիտի կղզիանայ, զի Վլատիվօստոքի երկաթուղին Օմօզէի շատ մօտ ըլլալուն, զայն քանդելու գործը մէկ երկու օրուան խնդիր է միայն։

ՏԵԼՔԱՍԷԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

ԲԱՐԻԶ, Յունիս 9. —Կ'հաւաստեն թէ Մ. Րուվիէ Պերլինի ֆրանս. դեսպանութեան պաշտօնը կ'առաջարկէ Մ. Պաւրժուայի։ Տելքասէի հրաժարելէն ի վեր Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի յարաբերութիւնները բարւոքած են եւ ձգտում չկայ Բարիզի և Պերլինի միջեւ։

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԲԱՐԻԶ, Յունիս 9.—Շատ հաւանական կ'երեւի որ Ֆրանսա և Գերմանիա ուղղակի իրարու հետ բանակցին Մարոքի խնդրոյն վրայ եւ համաձայնութեան մը յանգին։

ԴԱՆՃԷՐ, Յունիս 9. —Լուր կայ որ Ֆրանսայի Միջերկրականի նաւաբաժնէն մեծ մաս մը Յունիսի մէջ հոս պիտի գայ մէկ քանի օրեր մնալու համար։

(Pester Lloyd, Յնս. 10 Շբ.)

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԹՕԿՕՅԻ ԵՒ ՆԷՊՕԿԱՏՕՎԻ

Տէյլի Թէլէկրաֆի մասնաւոր Թղթակիցը Թօքիոյէն հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 6 թուով.— Ռուս Գ. նաւաբաժնին սպայակոյտի անդամ մը, որ Ծով. Նէպօկատօվի հրամանին տակ կ'գործէր, հետեւեալը կ'հաղորդէ.— «Մայիս 27ի նաւամարտէն ետք հասկցանք որ անօգուտ է կռիւը շարունակել, որով միաբերնիս դրինք ուղղակի Վլատիվօստոք փախչիլ։ Բայց ծայրայեղօրէն շփոթութեան մատնուած էինք և նոյն իսկ Վլատիվօստոքի ճամբան ալ չէինք գիտեր։ Ծով. Նէպօկատով հրամայեց ցամաքի հետքը գտնել. քիչ յետոյ Զէմչուկ լուր բերաւ թէ մեր առջեւ ցամաք կայ. Ծով. Նէպօկատով հրճուեցաւ. այդ ցամաքը Ուցուրիօդային էր, Քորէայի հարաւային մասերին առջեւ. առաջին անգամն էր որ ուր ըլլալնիս հասկցանք։ Երբ հասանք այնպիսի տեղ մը ուրկէ աւելի յստակօրէն կրնայինք տեսնել Ուցուրիօդայինը, անմիջապէս տեսանք որ ճարոնական աչարկու նաւաբաժին մը դէպ ի մեզ կ'յառաջանայ. բաւական մօտենալով՝ անոնք կերպով ռմբակոծեց զմեզ։ Ճարոնական մարտանաւերուն վրայ Նորածագ Արեգական դրօշները կ'ծածանէին։ Ծով. Թօկոյի դրօշը տեսանք Միքասայի վրայ, և Ծով. Միզուի դրօշը՝ անոր ետեւի մարտանաւին վրայ։ Ծով. Նէպօկատով անմիջապէս որոշեց անձնատուր ըլլալ։ Իսկ Զէմչուկ կրցածին չափ արագութեամբ փախաւ։ Անձնատուր ըլլալէ վերջ, Ծով. Թօկօ նշանացի հրաւիրեց Ծով. Նէպօկատովը՝ գալ Միքասայի մէջ և տեսակցիլ իրեն հետ։ Ծով. Նէպօկատով տեսակցութեան միջոցին հարցուց Թօկոյի.

—Ինչ՞ն հասկցաք որ Զուշիմայի նեղուցէն պիտի անցնինք։

—Հակառակ անոր որ, պատասխանեց Թօկօ, դուք զրոյց հանեցիք թէ Զուկարի և Լա Բէրուզի նեղուցներէն պիտի անցնիք, ես գիտէի թէ այս ճամբաները մաքախուզով փակուած են։

—Ձեր ռումբերուն պայթուցիկ մեծ ույժին վրայ զարմացած եմ. Նէպօ Ա. զրահաւորին հաստ կողերն անգամ ծակեցան 12 ինչէնոց ռումբերէն։

—Իրա՞ւ, ըսաւ Թօկօ միամտօրէն։

Այսօր Լատինաց Հոգեգալստեան տօնին առթիւ Ղալաթիոյ Սակարանը գոց կը մնայ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	96 19
Ամէնէն բարձր գին	»	96 25
Ամէնէն վար գին	»	95 32
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	133 —
Ամէնէն բարձր գին	»	133 25
Ամէնէն վար գին	»	132 1/8
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	16 60
Դէպք. Քրէտ. Ֆօնսիէ Ա.	Ֆր.	310 50
» » Բ.	»	269 50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	515 —
Անատոլուի երկթ. պրթ.	»	527 —
» » բժնթ.	Ա. Ո.	14 10
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4 07
Թրամվէյ բաժնեթուղթ	Ղրշ.	765 —
» Թունել	»	270 —
» պարտաթուղթ	Ֆր.	490 —
Տէրքոսի ջրոյ Ընկ.	»	256 —
Պալիա Քարայտըն	»	638 —
Պանք տը Սալոնիք	»	180 —
Թրամվայ	»	92 —
Հելլենական 5% 1881	»	260 —
Հելլենիկ. պարգեւատու Թուղթ	Ֆր.	435 —
» Նոր »	Բ. Օ. Ո.	4 05
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	39 75
Գազատուն		99 —
Քարափ Իզմիրի	»	580 —
Շիրքէթի Խայրիէ	Օ. Ո.	30 —

ՌՈՒԲԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 օրուան	Օ. Ո.	2.62½	2 —
» » 8 »		4.50	—
Րումէլիի Երկթ.	Ֆր.	1.50	—

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 27½	109 32½
» չէք	110 12½	109 32½
Բարիզ 3 ամիս	22 72½	22 92½
» չէք	22 82½	22 93½
Պերլին մարք	18 57	18 67
Վիեննա քուրոն	21 81	21 91

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	Ղրշ.	109 34
20 ֆրանքնոց	»	87 14
20 մարքնոց	»	106 25
Բոլ Իմբէրիալ	»	89 30
Գրիվնեց	»	51 04
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 03
Պէշլիք	»	104 20
Նոր Մէթալիք	»	103 20
Րուպլ թղթադրամ	»	8 65

Անտէ Ա. Անտէյեան, Ղալաթիա

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Յունիս 10

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա. Ո.		87 87
» » գոց.		»	87 87
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	14 50
Եգիպտական Միացեալ		»	105 25
Անգլ. Քօնսոլիտէ		»	90 87
Պուլկար. փոխառ.	1892	»	100 50
Հելլենական Ռանդ	1881	»	42 —
» Մոնոբոլ		»	54 —
Փոխառ. Բարիզի վրայ		»	25 315
Թրանսվալ		»	3 56
Ճարոնական 4%		»	88 75
Ռուսական	Գ. Կ.		89 —
Դրամազեղչ		»	2 ½

ԲԱՐԻԶ, Յունիս 10

Օսմանեան Միացեալ բաց.		89 20
» » գոց.		89 20
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	134 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	612 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	400 —
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ. 4%	»	472 —
Ֆրանս. Ռանդ 3%	»	99 67
Քրէտի Լիոնէ	»	1102 —
Պանք տը Բարի	»	1410 —
Ռուսական		88 70
Թրանսվալ	»	92 —
Փոխառութիւն [illegible] 1894	»	483 —
Սպանիական արտաքին	»	91 52
Իտալական Ռանդ	»	106 55
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 185
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, Յունիս 10

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրոն	95 46
» Լոնտոնի վրայ	»	240 40
Րումէլիի Երկաթուղի	»	145 30
Օսմ. Ռէժի	»	367 50
Դրամազեղչ		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Յունիս 10

Օսմ. Միացեալ		88 60
Զինուորական փոխառութիւն 1903		88 40
Անատոլուի Երկ. պարտաթ. մարք		106 40
» » բաժնթ. 60%	»	104 50
Ռուսական 4%	»	88 90
Րումէլիի Երկաթուղի	»	137 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 365
Դրամազեղչ		3 —

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Հելլենական ճարտարարուեստի արտադրութիւնները, մանաւանդ օտար երկիրներ զրկուած քոնեաքներու մաքրութիւնը պաշտպանելու համար, հելլէն կառավարութիւնն հրատարակեց 1904 Մարտ 24ի օրէնքը, որուն համեմատ յետ պաշտօնական վերլուծութեան, քոնեաքի ամէն շիշի վրայ պիտի փակցուի «Քննուած կառավարութեան կողմէ» բառերը պարունակող թուղթ մը։ Աթէնքի Անտոնէ Բ. ԳԱՄՊԱ քոնեաքը պաշտօնապէս քննուած և հաստատուած է որ զուտ քոնեաք է, առանց օտար նիւթ գտնուելու մէջը, որով նոյն իսկ կ'գործածուի իբր դեղ։ Հետեւապէս, վստահաբար կ'յանձնարարուի Արգոյ հասարակութեան որ գործածէ Ա. Բ. ԳԱՄՊԱ քոնեաքը, որուն ամէն մէկ շիշին վրայ կայ վերոյիշեալ պիտակը, իբր երաշխաւորութիւն անոր զտութեան։ Հելլենական մաքուր քոնեաք գնել ուզող հասարակութիւնը պէտք է կառավարութեան այս պաշտօնական թուղթը պահանջէ շիշերուն վրայ։ Ամէն տեղ կ'ծախուի։

50—11

ՔԱՐԻՒՂԱՃԱՐԺ ՄՕԹՕՌՆԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ՝

ՀՈՐՆԶՊԱՅ ԷՔՐՈՅՏԻ

(HORNSBY AKROYD)

ԿՐԷՆԹԱՄ, ԱՆԳԼԻԱ

Այս մօթօռներն աշխարհի մէջ եղած ամենապարզ, ամենահաստատ, խնայողական և լաւագոյն մօթօռներն են։ Շատ կատարելագործ ալ են, կանոնաւորապէս կ'բանին, առանց լամբարը և շարունակ հսկողութեան պէտք ըլլալու։

Հրաշակերտներ են ամէն տեսակէտով։

Դիմել առ Լազարիտէս Որդիք և Ընկ. 51, Մումհանէ, Ղալաթիա։ 50—10

ԿՈՒՐԾՔԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տոքթ. ՔԼԷՕՊԻՒԼ ՔՈՔՈԼԱՏՈՍ որ Բարիզի հիւանդանոցներուն մէջ մասնաւորապէս զբաղած է կուրծքի և ստամոքսի հիւանդութիւններով, հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր (2—4, յետ միջօրէի) իր տան մէջ, Բերա, Ապանոս փողոց, թիւ 36։ Մանրադիտական քննութիւն թուքերու, են.։ 10—6

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹԸ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 16,898,650
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐԻՈՅ 3,550,873

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,523,504
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐԻՈՅ 1,515,600

Ընկերութիւնք իրենց ունեցած հսկայ դրամագլուխ, անգլիական պահեստի գումար ու երկամուտներով ապահովողաց բացարձակ վստահութիւն կ'ընծայեն և իրենց միացեալ Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն հրդեհի դէմ ընդունել ապահովութիւններ չէնքերու, կարասեաց, ապրանաց եւն. ի վրայ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ թէ գիւղօրէից ու գաւառաց մէջ։
ՎՆԱՍՈՒՑ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆՈՐԷՆ ԿԿԱՏԱՐՈՒԻՆ, որոյ ապացոյց մինչև այժմ միայն հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումարը 41,000,000 անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
'ՄԱՐԻԹԱՅՄ'

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն ու դրամածրարներն, ինչպէս նաև ամենաւրեք թղթատարով աւղարկուած ինչքերը խիստ չափաւոր և օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ։
Ցարգոյ հասարակութիւնն կ'հրաւիրուի իրենց անձնական շահուց պաշտպանութեան համար դիմել առ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ, Կալաթա, Մէհմէտ Ալի Փաշա Խան։ 50—8
ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱԶԴԵՑԻԿ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ. — Տիար բաժնետէրերուն կ'ծանուցուի թէ կանոնագրին 29րդ յօդուածին համեմատ, բաժնետէրերու Ընդհ. Ժողովը տեղի պիտի ունենայ 1905 Յունիս 28ին (Ն. Տ.), Զորեքշաբթի, Լոնտոնի մէջ, Վինչէսթըր Հաուզ, Օլտ Պրոտ Սթրիթ, կէս օրէն վերջ ժամ 1ին։ Ժողովն ունկնդրելէ ետքը մասնախումբին տեղեկագրին և ստանալէ ետքը 1904 Դեկտ. 31ին վերջացող ասրեկրջանի հաշիւները, պիտի որոշէ շահաբաժինը, և ընդհ. մասնախումբէն ելլող անդամներուն տեղ նորեր պիտի անուանէ։ Կանոնագրին 27րդ յօդուածին համաձայն, ժողովին մասնակցելու իրաւունք ունին այն բաժնետէրերն որոնք առնուազն 30 բաժնեթուղթ ունենալով, զանոնք յանձնած են Կ. Պոլիս Օսմ. Պանքային կեդրոնատեղին, կամ արտասահմանի մասնաճիւղերուն կամ գործակալութեանց (Լոնտոնի մէջ Թրոկմորթըն Սթրիթ, 26) ժողովին գումարման թուականէն առնուազն 10 օր առաջ։ 10—7

31 Մայիս 1905, Կ. Պոլիս։

գանուլին մինչև կէս օրէն ետքը ժամը 3։

Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ նուազուրդին, պարտաւոր են առ ի երաշխաւորութիւն ըլլալիք հայթայթումին 10% դրամական գումար մը ի պահ դնել Վարչութեան կեդր. Սնտուկը։

Ցանձնարարութեանց տետրակն այսօրուընէ սկսեալ տրամադրութեանը ասկ դրուած է հասարակութեան, որ կրնայ տեղեկութիւն ստանալ անոր մասին՝ մատակարարութեան ճիւղի գրասենեակէն, կէս օրէն երկու ժամ առաջ մինչև կէս օրէն 3 ժամ ետքը։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
9/22 Մայիս 1805/1321 15—12

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. — Վարչ. Խորհուրդը կ'ծանուցանէ 4% Բաժնեթէ պարտաթուղթ ունեցողներուն թէ՝ 1890 Ապրիլ 15/27ի Կայս. հրամանագրին Ժ Դ. յօդուածին համաձայն, բոլոր այն կտրօնները որոնք իրենց պայմանաժամուն աւարտելէն սկսեալ մինչև 6 տարի չգանձուին, չեղեալ պիտի նկատուին։ Հետեւաբար պայմանաժամը 1898 Սեպ. 1/13ին աւարտող վերոյիշեալ պարտաթուղթերու թիւ 18 կտրօնները եթէ մինչև 31/13 Սեպտ. 1905 չգանձուին, Օսմ. Հան. Պարտուց հաշւոյն պիտի մնան։

Կ. Պոլիս, 29/1 Յունիս 1905 12—6

ԱԶԴ. — Խորհուրդը կ'ծանուցանէ Օսմ. Հանր. Պարտուց Վարչութեան արժետէրերուն թէ՝ 1881 8/20 Դեկտ. ի Կայս. հրամանագրին 5րդ յօդուածին 5րդ հատուածին համաձայն, բոլոր այն կտրօնները, որոնք իրեն պայմանաժամու աւարտելէն ետքը մինչև վեց տարի չեն գանձուիր, չեղեալ պիտի նկատուին։

Հետեւաբար պայմանաժամը 1899 Սեպ. 1/13ին աւարտող թիւ 32 կտրօնները, եթէ մինչև 31/13 Սեպտ. 1905 չգանձուին, Օսմ. Հանր. Պարտուց հաշւոյն պիտի մնան։

Կ. Պոլիս, 19/1 Յունիս 1905 12—6

* * *

ԱԶԴ. — Հանրային Պարտուց վարչութիւնը նուազուրդի կ'դնէ հինգ հարիւր տասը մեծ չէքի վառելափայտի հայթայթումը։ Այս փայտը պէտք է որ վարչութեան կողմէ ցոյց տրուած նմոյշին համաձայն ըլլայ, և առանց ծախքի յանձնուի՝

Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչութեան.

	Չէքի
Կեդրոնատեղիին՝	30
Զկնարանին՝	30
Գասըմ—Փաշայի մթերանոցներուն՝	200
Դրոշմաթուղթի տպարանին՝	250

Առժամեայ նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 1905 Յունիս 28/10ին Շբ, օրը, կէս օրէն 2 ժամ առաջ մինչև կէս օրէն 3 ժամ ետքը։

Վերջնական նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ առնուազն 3% զեղչով մը՝ առժամեայ նուազուրդին փակուելէն ետքը մինչև յաջորդական երեք օրերու միջոցին։

Երրորդ օրը՝ դիմումները պիտի ընդ-

ՓԱԼԱՔԱՇԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԳԱՏԸՔԻՒՂ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿՕԹԻՑ
5րդ Տարեշրջան

Տարեկան քննութեանց և հանդէսին առթիւ աշակերտք չաբթուան մը համար արձակուած են։ 5րդ տարեշրջանը կ'սկսի մայիս 9, Բշ. օր։ Նոր աշակերտաց ընդունելութեան մասին բանակցելու համար դիմել ի վարժարան ամէն օր, առ. Տեսուչն կամ Տնօրէնին։ Հէյտարփաշա—Տնօրէն

8—8 Թ. Գ. ՓԱԼԱՔԱՇԵԱՆ

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆ
ԵՒ
ԿԱԹԻ ԱՌԱՏԱՑՈՒՄԸ

Ստամոքսի հիւանդութիւններն եթէ անխնամ ձգուին, կ'խանգարեն ընդհանուր առողջութիւնը, որ աղետալի հետեւանք կ'ունենայ։ Մարսիլիոյ հանրածանօթ ՖԷՆԻՔՍ գարեջրատունը, որուն տրտադրութիւնները գերազանց յատկութիւններուն համար մեծ գնահատումներու արժանացած են, պատրաստած է Էտօբիէ տը Մալթ մը, որ կ'գերազանցէ ցարդ այս անունով ծախուածներն և անվրէպ կերպով կ'բուժէ ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՐՍՈՒԹԻՒՆԸ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄԸ, ԽԻԹԸ, ՊՆԴՈՒԹԻՒՆԸ, ՓՈՐՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՓՍԽՈՒՄՆ ու ստամոքսի և աղիքի հիւանդութիւնները։ ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖԷՆԻՔՍԸ յատկութիւն ունի նաև ար՚ւնը մաքրելու և մայրական կաթն աւելցնելու։ Մէկ քանի շաբաթ գործածելէ ետք մայրեր կ'զգան Էտօբիէ տը Մալթ Ֆէնիքսի հրաշալի յատկութիւնը, որով պէպէքները կ'ուժովնան ու կայտառ երեւոյթ մը կ'առնեն։ Առողջութիւննին ապահովել ուզող անձանց և հոգածու մայրերու կ'յանձնարարուի, անունի նմանութեննէն չխաբուիլ և դեղագործներէն ու դեղավաճառներէն պահանջել մի միայն ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖԷՆԻՔՍԸ, ուշադրութիւն ընելով ՖԷՆԻՔՍ անուան։

Ֆէնիքս գարեջրատունը կ'արտադրէ առողջապահիկ երկու տեսակ գարեջուր, մէկը Էօբէշլէֆօյն՝ Վիէննական, միւսը «Լ՝ Միւնիխի դրութեամբ։ Ֆէնիքսի երկու տեսակ գարեջուրներն ալ ո և է վնասակար նիւթ չեն պարունակեր և թեթև ալքոլով՝ ախորժահամ ու առողջաւէտ ըմպելիներ են, զորս կ'յանձնարարեն բժիշկներ վստահաբար։ Կ'ծախուին մեծ դեղարաններու, դեղի մթերանոցներու և նպարավաճառներու քով։ Մեծաքանակ գնումներու համար դիմել Կ. Պոլիս, Պղ. Ի. Ծաննի վաճառատունը։ 50—2



ՔՈՆԵԱՔ
Ն. Փ. ՑՈՒՔԼՈՍ

Կ'ուզէք առողջ ապրիլ, Դիմեցէք ՆԻՔՈԼԱ Փ. ՑՈՒՔԼՈՍԻ քոնեաքի, որ չինուած է հելլենական խաղողի օղիէ և Սամոսի անուշաւէտ գինիէ։ Անխարդախ կ'ծախուի գլխաւոր կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, № 81։
30—6

ՌՈՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերսպուրկ
Ընկերութեան ատենանը, Մեծ Մորսքայա 37

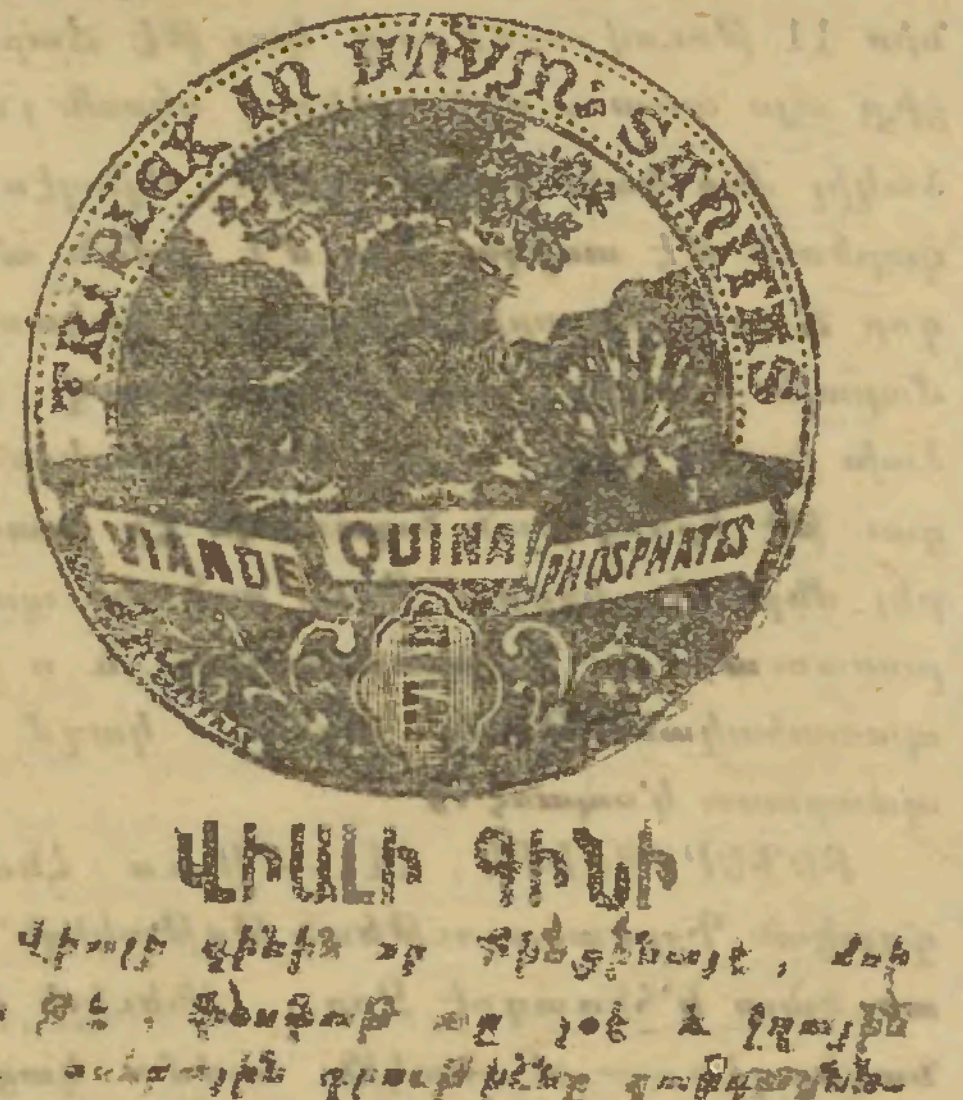
Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	10,666,667 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան	142,585,000 »
1903ի հասոյթք	56,585,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է	314,768,000 »

Ընկերութիւնը շատ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև ճամբորդութեանց արկածներու դէմ ցկեանս թոշակի ապահովագրութիւն, երկաթուղիով և շոգենաւով ճամբորդութեանց արկածներու և ապակիներուն կոտրելուն դէմ են.։

Խնէֆ Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վոյվօտա փողոց, Ղալաթիա։

50—37

Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ



ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

Վիալի գինին որ Քինքինայի, մսի ու ֆոսֆաթ ու ջրէ և կրային տարրերէն գոյացած է, ... հիւանդութիւններու վերջ ... ապաքինուողներու, տկարութիւններու, նիհարներու, թոքախտաւորներու և ամենայն ... գինին է, ... 50 3

ԳՈՒՌՈՒ ԵՒ ԱՐՈՒՐՋԱՆԻ ...

ԱՊԱՔԻՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆԻՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Մեծ քաղաքներու մէջ շատ անգամ պատահած էք անշուշտ, մանկամարդ աղջիկներու եւ զեռատի տղոց, որոնք իրենց նիհար կազմուածքով տժգոյն դէմքով եւ տխուր մարմնով արդահատանքը կը շարժեն մարդուս։ Անդրիւնութեան զոհեր են ասոնք, որք կամ աղքատութեան հետեւանօք՝ ցած, խոնաւ եւ հակառողջապահական տեղեր բնակիլ ստիպուած ըլլալով գադրած են զուարթանալէ եւ կամ հարուստ ընտանեաց զաւակներ, որոնց մասին տրուած անտեղի հոգածութիւնն ու կոյր խնամքը թոյլ, նիհար, տժգոյն եւ տկարակազմ րած է զիրենք։

Այս զոհերը զօրացնելու, ուժովցնելու եւ անոնց երեսին գոյները բերելու համար աղէկ, զօրաւոր եւ միեւնոյն ժամանակ ամենուն գիւրամատչելի դեղ մը պէտք էր։ Ահա այս դեղը ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է, որ ձիւն իւղէն շատ աւելի հօտ պարունակելով համեղ անոր պէս զզուեցուցիչ չէ. անկէ աւելի զօրաւոր է եւ խիստ քաղցրահամ։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ չսխալով կ'ազդէ եւ աներաժեշտ դարման մ'է, տկարակազմ, նիհար ու տժգոյն անձանց, հիւանդութենէ ապաքինողներու եւ տարրալի նոյ օրիորդներու համար։

Այս գինիին բաղադրութեանը մէջ hosէն զատ, մեծ քանակութեամբ պաճեճ կայ, պատն կողքալիչ, զօրացուցիչ եւ վերանորոգիչ ազդեցութիւնը ձեռնարկանօք է.

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻԻՆ ազդեցութիւնն ալ յետարի ամէն կողմ հոչակուած ըլլալով, շատ մը չահամոլներ անոր կեղծն ու խարդախեալ նմանութիւնը դարբնած են ու կը ջանան միամիտներուն հաւատացնել թէ, անոնք ալ Նուրիի գինիին ազդեցութիւնն ունին։ Բացարձակապէս պէտք չէ հաւատալ ընծայել այս կարգի խաբեական խօսքերու, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է ՄԻԱՅՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ.

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ գեղարաններուն եւ գեղի մթերանոցներուն մէջ.

40—21

LEPHENIX AUTRICHIEN
ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1860 ԻՆ Ի ՎԻԷՆՆԱ
ԿԱՅՍ. ԹԱԳ. ԱՐԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ	ՖՐՔ. 17,000,000
ԿԵԱՆՔԻ »	» 31,008,000

Ընկերութեան Դրամատունն է, ի Կ. Պոլիս, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ.

LA ESTRELLA
ԼԱ ԷՍԹՐԷՅԱ

ՀՐԴԵՀԻ, ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՄԱՏՐԻՏ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ	ՖՐՔ. 10,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ	» 12,000,000

Ընկերութեան Դրամատունն է, ի Կ. Պոլիս, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

Գրասենեակք, Կ. Պոլիս, Ալեմտաք Խան Թիւ 11—15 50—37
Լիազօր Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Գ. ՖԵՐԱՏԵԱՆ

QUINA-LAROCHE
ՔԻՆԱ ԼԱՌՈՇ

Ստամոքսի հիւանդութիւններուն դիմադրելու համար, բժիշկները շատ անգամ կ'ստիպուին կողքուրիչ գեղերու դիմել, և ընդհանրապէս Քինքինայի նախապատուութիւն տալով զայն կամ գինիի և կամ ալկոլի ըմպելիքի մէջ լուծելով կուտան։

Աւելորդ է գովեստ կարդալ Քինքինայի, որովհետև բժիշկներն ամէն օր կ'գործածեն զայն և հետեւաբար չենք կարծեր որ անոր բուժիչ զօրութիւնն ու հրաշալի ազդեցութիւնը չգիտցողներ գտնուին։ Կարեւորն այն է սակայն որ իրր Քինքինայով պատրաստուած դեղ ծախուածներէ շատեր՝ զուրկ են Քինքինայէն սպասուած բուժիչ յատկութիւններէն, անոր համար Քինքինայի ազդեցիկ հիւթը կեղեւէն զատելու, տանելու արուեստը գաղտնիք մէ շատերուն համար։ Մինչ ՔԻՆԱ ԼԱՌՈՇ ըսուած գեղն է որ կատարելապէս կը պարունակէ իր մէջ Քինքինայի բուժիչ հիւթն ու այժմ ասոր ազդեցութիւնը և չկայ գեղ մը որ ՔԻՆԱ ԼԱՌՈՇԻ չափ այժ տայ մարմնոյն։

Տղեցկան կիներու տկարութեան, ստամոքսի տկարութեան և վատուժութեան համար ազդեցիկ դարման մէ ՔԻՆԱ ԼԱՌՈՇԸ, Կ'բուժէ նաև անուրիմութեան ամէն տեսակն հիմնապէս եւ արագաբար բուժելու համար պէտք է գործածել ՔԻՆԱ ԼԱՌՈՇԻ ՖՈՂԳԱՏԱԽԱՆ տեսակը։ Մէկ խօսքով այժ տեսող ամէնէն զօրաւոր դեղը Քինա Լառոշն է։ Կեղծերէն զգուշացէք։ Դեղարաններէն ու մթերանոցներէն անկեղծ ՔԻՆԱ ԼԱՌՈՇ փնտռեցէք։ 35—20

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (15)

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
"ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ„
ԳՐԵՑ. — ՊԻԷՌ ԼՕԹԻ

Գ. — ԴԷՊ Ի ՊԷՔԻՆ

Այդ իրիկունը ո՞վ պիտի կրնար ինծի ըսել որ, հետեւեալ օրը բախտի անակնկալ փոփոխութիւն մը պիտի ունենայի և պիտի պառկէի Երկնից որդիի մը լայնածաւալ անկողինին ոսկեհուռ պաստառներուն մէջ, արգիլեալ Քաղաքին մէջտեղը, ամենաթարտակարգ ու աներեւակայելի մեծութեան մը գոգը...

Ուրբաթ Հոկտեմբեր 19

Առտուն կ'արթննամ խոնաւ ցուրտէն փասցած, գետինը փռնած, աղքատիկ իմ բնակարանիս մէջ, ուր ջուրը կ'հոսի պատերն ի վար և ուր վառարանը կ'մխայ։

Եւ նախ կ'երթամ կատարել պաշտօն մը՝ զոր ինծի յանձնած է ծովակալը, մեր ցամաքային զօրքերուն վերին հրամանատարին, զօրավար Վուարոնի մօտ, որ մերձակայ տնակի մը մէջ կ'բնակի հոս...

Խորհրդաւորն «Դեղին քաղաք»ին բաժանումին առտնը, որ կատարուեցաւ դաշնակից զօրքերուն պետերուն միջև, Խնամակալութիւն մէկ չերդ ու թագուհիին ապարանքը, մեր զօրավարին ինկաւ բաժին։ Այս վերջինը հոն պիտի հաստատուի այս ձմեռ, — ոչ շատ հեռու այն պալատէն՝ ուր պիտի բնակի մեր դաշնակիցներէն մէկը, մարաջախտ մը Վալտերզէն, — և կ'փարհաճի հիւրընկալել զիս հոն, որչափ ատեն որ Պէքին մնամ։ Ինքն իսկ այսօր կրկին կ'մեկնի դէպի Թիէն—Ջին.

որով, որչափ որ տեւէ իր ճամբորդութիւնը, երկու կամ երեք շաբաթ, ես առանձին պիտի բնակիմ այդ ապարանքին մէջ, իր թիկնապահին հետ, — վաղեմի ընկերներէս մէկը, — որ պաշտօն ունի, պարիկներու հեքեաթի մը վայել այդ բնակարանը, զինուորական ասպասրկութեան պէտքերուն յարմարցնելու։

Ինչ անակնկալ ու գեղեցիկ փոփոխութիւն, նորածեփ պատերուն ու հանքածուխի վառարանիս բաղդատմամբ։

Ասով հանդերձ դէպի «Դեղին քաղաք» իմ տարագնացութիւնս, վաղը միայն պիտի կրնայ տեղի ունենալ, ինչու որ թիկնապահ բարեկամս, քիչ շատ վնասուած մեր պալատին մէջ, ինէ օր մը առաջ մտնալու և հոն ինծի տեղ պատրաստելու ամենաչնորհալի փափաքը կ'յայտնէ ինծի։

Այն ատեն, այսօրուան համար ոչ մէկ պարտաւորիչ գործ ունենալով, Փրանսական դեսպանատան անդամներէն մէկուն հրաւէրը կ'ընդունիմ, իրեն հետ Երկինքի տաճարը երթալ այցելելու մասին։ Ջիննալ դադրած է. Հիւսիսի բռնաշունչ հովը, որ միշտ կ'փչէ, քշած տարած է ամպերը, և արեւ նորէն կ'շողշողայ յոյժ տժգոյն կապոյտ երկինքի մը վրայ։

*** Ըստ Պէքինի յատակագիծին, աւելեց հինգ կամ վեց քիլոմէթր հեռու է, Երկինքի այդ մեհեանը՝ որ ամէնէն անսահմանն է բոլոր մեհեաններուն։ Եւ ան, կ'երեւայ թէ կ'գտնուի, կրկնակ պատերով փակուած, դարաւոր ծառերու պուրակի մը կեդրոնը։ Այդ աղէտալի օրերէն առաջ, այդ վայրը անթափանցելի էր բացարձակապէս. նոյնիսկ անոր ծառաստանին մէջը մտնալը արգիլուած էր «Արևմուտքի վայրենի»ներուն, այն օրէն ի վեր, ուր եւրոպացի գրօսաշրջիկ մը, որ վայելչանօք ու բարձր դասակարգին կ'պատկանէր, ալրդած

էր մեհեանին մէջ ու խորանին վրայ ստոտ արարքներու միջամտուն եղած էր. տարին անգամ մը, վեհապետները միայն կուգային հոն, շաբաթի մը ջոփ փակուելու համար անոր մէջ, և կատարելու համար հանդիսաւոր արարողութիւն մը, որմէ առաջ երկար բարակ, ապաշխարութիւններ ու նախապատրաստական ծիսակատարութիւններ տեղի ունեցած էին։

Հոն երթալու համար, պէտք է նախ դուրս ելլալ այս աւերակներէն ու այս մոխրակոյտներէն. պէտք է նոյնիսկ ելլալ «Թաթարական քաղաք»էն՝ ուր կ'գտնուինք մենք հիմա, անցնիլ իր ահռելի պարիսպներէն, իր հսկայական դուռներէն և մտնալ «Չինական քաղաք»ին մէջ։

Իրարու ճշգապատշաճ կերպով կպած, երկու անհաւն քառակուսիներ են, պարսպապատ այդ երկու քաղաքները՝ որոնց միաւորութենէն կ'ձեւանայ Պէքինը, և անոնցմէ մէկը, Թաթարականը, իր մէջտեղը, ամրոցի ուրիշ պարիսպի մը մէջ կը պարունակէ «Դեղին քաղաք» կոչուածը՝ ուր պիտի երթամ ես բնակիլ վաղը։

Ներքին պարիսպներէն դուրս ելած ատեններս, երբ «Չինական քաղաք»ը երեւան կուգայ մեր աչքերուն առջև, դրան մը յաղթահասակ շրջանակին մէջէն, անակնկալը կ'ունենանք տեսնալու, տակաւին կենդանի ու հին օրերուն պէս եռուզեռ մեծ երակ մը, որ կ'երկարաձգուի այդ Պէքինին մէջ, որ մինչև այն ատեն մեռելաստան մը թուած էր մեզ. անսպասելի տեսարանը կ'ունենանք ոսկեզօծ ու փայլուն բաներու, երփներանգ ռուարկաներու, հազարումէկ ձեւերով հրէշներու, որոնք կարծես յանկարծ կ'ցցուին ու կը միւսին երկինքին փորը և մէկէնիմէկ ձայներու, աղմուկներու, նուագածութիւններու բուռն գրոհին ենթակայ կը

դառնանք։— Բայց այդ կեանքը, այդ ոգեւորութիւնը, չինական բովանդակ այդ մեծաշուքութիւնը որչա՜փ աներեւակայելի ու անըմբռնելի են մեզի համար... Այս աշխարհին ու մերինին միջև, աննմանութեան ի՜նչ անդունդներ կան...

Քաղաքին այդ մեծ երակը, կ'երկարաձգուի մեր առջին, ուղիղ ու լայն. երեք կամ չորս քիլոմէթր երկայնութիւնով խճուղի մըն է ան, որ անդիի ծայրը կը յանգի հոյակէն ուրիշ դրան մը՝ որ իր կարգին կ'երեւայ խիստ հեռուէն, դուրսի ամայութիւններուն սահմանակից սև պարիսպին մէջ բացուած, ու իր վերեւը ունենալով եղջերաւոր տանիքով աշտարակ մը։

Միայարկ ցած տուները՝ որոնք պողոտային երկու կողմը երկարօրէն կ'շարուին, ոսկիէ ժանեակներով շինուածի երեւոյթը ունին. իրենց ճակատներուն ծակ ծակ քանդակեալ փայտեղէնները վերէն վար կ'պսպղան. անոնց վրայ կ'վխտան նրբօրէն փորուած ու գործուած պատկեր՝ որոնք համակ ոսկեփայլ կ'վառվռին և որոնցմէ՝ ոսկիէ վիշապներու չարքեր կուգան դուրս, ինչպէս մեր տուներուն երեսին վրայ ջրօրհնօրներ կ'ցցուին։ Նրբամարմին այդ տանիքներէն աւելի վեր, ոսկեզօծ գիրերով ծածկուած սև կոթողներ կ'բարձրանան, ոսկեգոյն ու սև կիսաւածաւորուած երկայն ձողեր կ'ցցուին, օդին մէջ բռնելու համար վայրագօրէն արտակարգ խորհրդանշաններ՝ որոնք կտաոյներ, մագիլներ ու հրէշի դէմքեր ունին։

Փոշիի ամպի մը ու արևի շռայլ նշուլներու մը մէջէն, մինչև հեռաւորութիւններու խորը, ոսկեզօծումներու ցոլցլումը, և վիշապներու ու բանդագուշական հրէշներու ծամծմուքը կ'տեսնայ մարդ։ Եւ այդ ամէնուն վերեւ, սրունքներին պա-

ղոտային լայնքովը բացած, դէպի երկինք կ'բարձրանան զարմանալիօրէն թեթև յաղթական կամարներ՝ որոնք գրեթէ օդային բաներ են, կտրատուած փայտէ շինուած, ու կարծես առագաստանաւի կայմերու վրայ կանգնած, — և որոնք դատարկութեան դալկահար կապոյտին վրայ, վերատին կ'կրկնեն թշնամական ձեռքերու դաշող տարօրինակութիւնը, եղջիւրներու, ճիրաններու վտանգալից սպառնալիքը, և ցնորային կենդանիներու սրուապատկերները ու շրջագիծները։

Փոշին, յաւէրժական ու համայնապարփակ փոշին, մռայլած պատկերի մը միևնոյն չնչումին մէջ իրար կ'խառնէ առարկաները, անձերը, ամբոխը՝ ուրիշ հայհոյութեան, անիծանքի, կօնկերու ու զանգակներու ժխոր մը կ'թափի։

*** Լայն խճուղիին վրայ, ուր ամբողջովին մոխիրի մէջ կ'կոխկրտեն, հեծեալներու ու կարաւաններու մշուշապատ մրջնակոյտ մը կ'շարժշարժի։ Մոնկոլիոյ հրէշային ուղտերը, խիստ բրդոտ ու չէկ գոյնով, անվերջանալի շարքերով իրարու կապուած, հանդիսաւոր ու դանդաղաքայլ, անընդհատ կ'հոսին գետի մը ջուրերուն պէս, իրենց քայլերուն տակ վերցնելով փոշոտ խաւ մը՝ որով բովանդակ քաղաքը ողողուած է։ — Անոնք կ'երթան ո՛վ գիտէ ուր, մինչև խորը Թիպէթական կամ Մոնկոլեան անապատներուն, իրենց միշտ միևնոյն անխռով ու անգիտակից գնացքով, միասին տանելով ապրանքի հազարաւոր հակեր, և այդպէսով կատարելով դերը ջրանցքներու ու գետերու, որոնք անհաւն անջրպետներու մէջէն տափանուէր ու մավուռներ կը փոխադրեն այլուր։ — Այնչափ ծանր է իրենց ոտքերուն տակ ծեծուող փոշին որ հազիւ կրնայ քիչ մը բարձրանալ. Թափոր կազմած այդ անհաշուելի ուղտերուն

սրունքները, ինչպէս նաև տուներուն ստորնամասերը ու անցորդներուն շրջազգեստները բոլորն ալ զուրկ են շրջագիծէ, անորոշ ու կորսուած՝ այնչափ որչափ պիտի ըլլար դարբնոցի մը հոծ ծուխին մէջ կամ մութգոյն բամպակի մը ծուէններուն միջև. բայց գետինին վրայ ծածանող խիտ խաւէն դուրս կ'պսպղան տանիքներն կենդանիներու քամակներ ու իրենց մարդ դէմքերը, որոնք գրեթէ յստակօրէն կը գծագրուին։ Եւ տուներուն երեսի ոսկեփայլ զարդարանքը, որ աղօտած է վերերը, կ'սկսի խիստ պայծառութիւնով մը շողշողալ, դուռներուն ու պատուհաններուն անհեթեթ ծնօտներուն ու պատկերուն բարձրութեանը վրայ։

Ուրուամտական քաղաք մըն է ան կարծես, որ իրական հիմեր չունի, այլ հաստատուած է ամպի մը վերեւ, — թանձր ու ծանր ամպի մը՝ ուր չիկայ յոյն մագափունջերով պճնուած լայն պարանոցով, տեսակ մը հսկայական ու անվնաս ոչխարներ կ'շարժշարժին ու կ'առաջանան։

Անձկացուցանող փոշիին վերեւ կ'ծառանայ թէ ճերմակ ու խիստ պայծառութիւն մը, կ'շողշողայ Չինու այն ցուրտ ու թափանցիկ լոյսը՝ որ հատու սաստկութիւնով մը երեւան կ'բերէ առարկաներուն մանրամասնութիւնը։ Ամէն ինչ որ կ'հեռանայ գետինէն ու ամբոխէն, ասարճարք նաեւ կ'ճշտուի ու կ'չէշտուի, և օդին մէջ հետզհետէ բացորոշակ յստակութիւն մը կ'ստանայ։ Մարդ կրնայ նշմարել ամենադզոտիկ հրէշիկները անգամ, այդ յաղթական կամարներուն գագաթին վրայ, որոնք իրենց նուրբ սրունքներուն վրայ, իրենց անթացուպերուն, իրենց ոտնաձողներուն վրայ այնչափ բարձր թառած են որ, կարծես վարի մասերնին կ'կորսուին, կ'ցնդին, կ'շոգիանան մրջնակոյտին ու ամպին ոլորտներուն մէջ։

Թարգ. Զ.-Ս. (Շար.)